[illegible] יאָהרגאַנג
№ 44
פרייז 20 גראָשען. — „CZENSTOCHOWER CAJTUNG".

טשענסטאכאווער [illegible]טונג

Bibljot. Jagiellońska
Kraków
św. Anny 19

Piątek 4 listopada 1938 — ליכט-צינדען 3.47 — פרייטאג פ׳ לך י׳ מרחשון תרצ״ט

אויפרוף.

יודען!

זונטאג, דעם 6 טען נאָוועמבער ה. י. קומען פאָר די וואַהלען צום סיים.

אינ׳ם דאָזיגען טאָג וועט דעצידירט ווערען דער צונויפשטעל פון דער געזעצגעבערישער קערפּערשאַפט.

דער פּרעזידענט פון דער פּוילישער רעפּובליק פּרעפ. איגנאַצי מאָשטשיצקי האט גערופען אַלע בירגער צו באַטייליגען זיך אין די וואַהלען.

אויך מיר, יודען, אַלס לאָיאַלע בירגער, וועלכע וויסען א מעכטיג פּוילען, דאַרפען אין דאָזיגען טאָג ארויסהויבען אונזער רייפקייט און מאַסענהאַפט זיך באַטייליגען אין די וואַהלען.

זאָל קיין איין יוד נישט פעהלען ביי דער וואַהל-אורנע זונטאג, דעם 6 נאָוועמבער ה. י.

אין טאג פון די וואַהלען וועט זיך איטליכער קענען אינפאָרמירען אין דער קהלה קאַנצעלאַריע צו וועלכען וואַהל-רעוויר ער געהער.

ראַבינאַט און קהלה
אין טשענסטאָכאָוו.

אין דער ניי-געגרינדעטער

„יבנה"-שול ביים „מזרחי"

הויבען זיך אָן די למודים פון עברי, תנ״ך, גמרא זונטאָג, ד. 6 ד. ח.

ס׳וועט אויך געלערנט ווערען העברעאיש און ענגליש

דורכ׳ן בעוואוסטען פּעדאַגאָג ה׳ קופּנער.

אויך פאר מיידלעך ווערט געעפענט א ספּעציעלער קורס.

„יבנה"-לאָקאַלען ביים „מזרחי", אַלעע 10

SZKOŁA KOEDUKACYJNA i PRZEDSZKOLE
im. Zofji Wajnsztokówny

w Częstochowie, Aleja 20. Telefon 10-78.

przyjmuje zapisy nowowstępujących do wszystkich siedmiu klas.

Egzaminy systemem lekcyjnym.

Zakres nauk judaistycznych znacznie rozszerzony.

Przedszkole, wzorowo urządzone, przyjmuje zapisy dzieci od lat 3-ch. W razie pogód—zajęcia w ogrodzie

UWAGA: DLA NIEZAMOŻNYCH ULGI

BUCHALTERII, korespondencji handlowej, rachunkowości kupieckiej (dyskontowanie weksli, kalkulacja towarów, rachunki kontokorrentowe), ekonomii (prawo handlowe, wekslowe, przepisy podatkowe) udziela w kompletach i indywidualnie prof. średniej Szkoły Handlowdj pełn. praw. państw. Absolwent Akademii Handlowej we Wiedniu. Świadectwa. PIŁSUDSKIEGO 33 (I-sze piętro). Ceny b. przystępne.

WORLD-RADIO
świat w domu...

Posiadamy na składzie wszystkie rewelacyjne modele odbiorników

ELEKTRIT

Kadet, Kordial, Allegro, Fidelio, Eroica oto piękna seria aparatów ELEKTRIT na rok 1939. Uroczy ton. Luksusowe wykonanie. Skrzynka o liniach opływowych.

Sprzedaż na wygodne spłaty miesięczne.

WORLD-RADIO
Inż. Br. Fligelman i S-ka
Spółka Kom.
N. M. Panny 24, tel. 25-75.

משתתפים אנו בצערם של חברינו מר **יהודה מינץ** והוריו למות אחותו ובתם

רישא נ״ע

חברים.

Wszystkim znajomym i przyjaciołom, którzy okazali mi w chorobie tyle życzliwości i współczucia składam na tej drodze serdeczne podziękowanie

Paweł Haftke.

Równocześnie z okazji powrotu do zdrowia ofiaruję na:

Dom Starców i Sierot	zł.	50.—
Tow. „Bejs Lechem"	„	25.—
Tow. „Toz"	„	25.—

א קאַראַקול-מאַנטעל
אין גוטען צושטאַנד
געלעגענהייטליך ביליג צו פערקויפען.
ערקינדיגען זיך אין רעדאקציע.

Z intencji zaślubin n. siostry i szwagierki Zofii Bajgelmanówny z Józefem Szczupakiem życzymy dużo szczęścia i pomyślności

Leonostwo Gelber, Rysia, Ala

אונזערע הערציגסטע וואונשען דעם
ה׳ **חיים לעווקאָוויטש** מיט פרל. **געניא שטערנבערג**
צו זייער חתונה, וועלכע קומט פאָר היינט, פרייטאג, דעם 4 ד. ח.
משה פראַנק און פרוי

POTRZEBNA PANIENKA
ze znajomością czytania i pisania
do magazynu fabrycznego.
Wiadomość w redakcji

FARBIARNIA i PRALNIA CHEMICZNA
„KRYSZTAŁ"
ul. Berka Joselewicza 2 i Warszawska 37.

מאכט באַקאַנט, אז איצט ווערט געוואשען מיט א הערליכען שפּיגעל-גלאַנץ, וואס איז נאָך ביז איצט אין טשענסטאָכאָוו נישט געווען. כדי צו איבערצייגען וועגען דעם די קונדשאַפט האָבען מיר

פערביליגערט די פרייזען:

א קאָלנער מיט א הערליכען גלאַנץ 10 גר.
א העמד — — — 40 „

אויך זענען פערביליגערט געוואָרען די פרייזען אויף כעמיש וואשען און פארבען. פלעקען ווערען ארויסגענומען אויפ׳ן אָרט.

ספּעציאַליטעט: פאַרבען לעדערנע קורטקעס

NAJWIĘKSZY WYBÓR
RADIO - ODBIORNIKÓW
znanych marek na rok 1939

pierwszorzędnych jakości, po cenach najniższych i na dogodnych warunkach poleca firma

UNIVERSAL-RADIO
N. TEICHNER i S-ka
N. Marji Panny 14. Tel. 17-91.

די אַלע, וועלכע האבען אנטייל גענומען אין דער לויה פון אונזער פאָטער

נ״ע אברהם ב״ר זיסמן אליעזר הכהן ראָזענבלאַט

וועלכע איז פאָרגעקומען זונטאג ה׳ מרחשון תרצ״ט (דעם 30 פאָקשטזיערניק 1938) און אָפּגעגעבען אונזער טייערען נפטר דעם לעצטען כבוד, דריקען אויס דעם אינניגסטען דאַנק, די אין טיפען טרויער פערבליבענע

ווייב, טאָכטער, שניר, איידעמס און אייניקלעך.

שפּענדעט וועש, מלבושים און קליידונג פאר די פליטים

Dla uczczenia pamięci Ojca naszej Szefowej

b. p. Abrama Rozenblata

składają na rzecz Szpitala Żydowskiego zł. 5.18.

Oddział zamkowi i magazynu fabr. I. L. Zylbersztajn.
Ch. Gold — 2 zł.

P. HENRYKOWI ROZENBLATOWI oraz p. R. ZYLBERSZTAJNOWEJ z powodu zgonu Ich nieodżałowanego

OJCA

wyrażają szczere współczucie

J. GRYLAK z SIOSTRĄ

Współpracownikowi

p. Henrykowi Rozenblatowi

z powodu zgonu

OJCA Jego

wyraża szczere współczucie

DYREKCJA
Zakładów Przemysłu Metalowego
I. ALTMAN.

Współpracownikowi naszemu

p. Henrykowi Rozenblatowi oraz p. R. Zylbersztajnowej

z powodu zgonu Ich niedżałowanego Ojca

b. p. Abrama Rozenblata

wyraża szczery żal i współczucie

Personel biurowy
Zakładów Przemysłu Metalowego
I. Altman.

וואו איז דאס יודישע טשענסטאכאוו?

דאס הארץ טהוט וועה, זעהענדיג ווי אזוי אונזער יודיש טשענסטאכאוו באציהט זיך צום ביטערען גורל פון די יודישע פליטים, פוילישע בירגער, וועלכע זענען לעצטענס ארויסגעטריבען געווארען פון דייטשלאנד.

דער שרייבער פון די שורות איז פון תמיד אן א לאקאלער פאטריאט און ביי יעדער געלעגענהייט בעמיהט ער זיך מלמד זכות צו זיין אויף טשענסטאכאווער יודען. איצט אבער מוז מען ארויסטרעטען אלס אנקלאגער און מיט א צעווערהטאגטער נשמה מוזען מיר פרעגען: טשענסטאכאווער יודישע גבירים, וואו איז אייער געוויסען? וואו איז אייער רחמנות צום נאהנטען? פארוואס אהרט אייך נישט דער אויסטערלישער צער און פינסטערע טראגעדיע פון אייערע אומגליקליכע שוועסטער און ברידער?

אין טשענסטאכאוו זענען טאקי נישט מעהר פערהאן ווי נאר איבער הונדערט פליטים, אבער אויך פאר די איבעריגע היימלאזע מענשען דארף דאך ווערען געזארגט. געדענקט, אז דאס זענען נישט קיין שנארער; כמעט אלע זענען דאך געווען וואויל האבענדע מענשען, וועלכע האבען געלעבט אין רחבות און אין איין מאמענט זענען זיי געבליבען בעירום ובחוסר כל. טא ווי אזוי קאן מען גלייכגילטיג זיך צוקוקען צו דעם אלעם און דאס הארץ זאל נישט אויפגעציטערט ווערען?

עס איז פערהאנען א קאמיטעט, וועלכער גיט זיך אב מיט'ן גאנצען ערנסט צו דער דאזיגער זאך. די מיטגליעדער ארבייטען כמעט א גאנצען טאג אין ביורא פון דער קהלה, גיבען עצות, פערשאפען עסען און שלאפען פאר די פליטים. זיי זענען אבער נישט אימשטאנד צו ערפולען זייער אויפגאבע, אויב זיי וועלען נישט האבען די פולשטענדיגע אונטערשטיצונג פון דער יודישער בעפעלקערונג אין אונזער שטאדט.

טשענסטאכאוו מעג זיך פערשעמען פאר אנדערע שטעדט, וועלכע האבען אין אנבליק פון דער גרויזאמער צרה ארויסגעוויזען מעהר הארץ און פערשטענדניס.

דער פליטים קאמיטעט ארגאניזירט א ברייטע הילפס אקציע. זאלט איהר, כאטש איצט, בעווייזען, אז דער ביטערער גורל פון אייערע געפלאגטע ברידער איז אייך נאהנט צום הארצען.

שענקט געלד, קליידער, וועש און לעבענס מיטעל!

טשענסטאכאווער יודען, טשענסטאכאווער גבירים, בעווייזט, אז אויך איהר פע'מאגט א מענשליך יודיש הארץ.

ש. פ.

קורצע ידיעות פון דער וואך.

— זינט עטליכע טעג האט זיך אפגעשטעלט די אנטי-יודישע קאמפאניע אין טשעכאסלאוואקיען. ס'זענען פערוועהרט געווארען די אנטי-יודישע דעמאנסטראציעס, וועלכע האבען געזאלט ארגאניזירט ווערען דורך דער טשעכישער נאציאנאלער יוגענד.

— עס ווע"ט איבערגעגעבען, אז אויב די אונטערהאנדלונגען צווישען פאריז און בערלין זאלען געקרוינט ווערען מיט ערפאלג, וועט בקרוב פערעפענטליכט ווערען דער בעשלוס וועגען א דייטש פראנצויזישען נישט-אגרעסיע-אפמאך.

— די גרויסצוגיגע אקציע, וואס מאבילייזירט די גאנצע אמעריקאנער עפענטליכקייט אין שוץ פון די בעדראנגטע יודישע רעכט אין א"י ווערט ווייטער פארטגעזעצט. די צאהל אונטערשריפטען אויף די פעטיציעס דערגרייכט ביז 100 טויזענד.

— מען שמועסט, אז טשעמבערליין זאל פארשטעלען פערזענליך היטלער'ן און מוסאליני'ן א גענויען פלאן פון אנ'אייראפעאישען פאקט, וואס זעהט פאר א טיילווייזע ענטוואפנונג, דאס פערוועהרען זיך בענוצען מיט ניטיגע גאזען בעת א מלחמה א: אז. וו.

— בעת א זיצונג פון פארלאמענט איז טשעמבערליין שטארק קריטיקירט געווארען דורכ'ן אפאזיציע-פיהרער בנוגע דער מינכענער פערשטענדיגונג.

— צווישען דער פוילישער און טשעכישער רעגירונג איז פארגעקומען א נאטען-אויסטויש וועגען ענדגילטיג רעגולירען די נייע גרעניץ צווישען ביידע מלוכות.

— 14 אנגעזעהענע פערשטעהער פון די קאנסערוואטיווע קרייזען אין לאנדאן, האבען ארויסגעלאזט א סענסאציאנעלען אויפרוף וועגען צוגרייטען דאס ענגלישע פאלק אויפ'ן פאל פון א מלחמה. זייערע אנשויאונגען פאלען צונויף מיט די אנשויאונגען, וועלכע עס פ'עדיגט לעצטענס דער געוו. אויסערן-מיניסטער אידען.

— דער גרויסער פאשיסטישער ראט האט אנגענומען א בעשלוס אנערצוקענען 4 פראווינצען פון ליביען אלס אינטעגראלע טייל פון איטאליע.

— אין מארסעל איז אין די גרויסע מאגאזינען „גאלערי נוווועל" אויסגעבראכען א שרעקליכע שרפה, וועלכע האט מיט א בליץ שנעלקייט ארומגעכאפט דעם גאנצען 5 שטאק'יגען בנין. עס זענען פערהאן פיעל קרבנות. צוליעב'ן שרעקליכען שטורם ווינד האט זיך דאס פייער פערשפרייט אויף מעהרערע שכנות'דיגע הייזער און האטעלען, מאכענדיג ריזיגע שאדענס. אין לעשען די שרפה האבען זיך בעטייליגט פייערלעשער פון טולאן און אומגעגענד און אפילו פון ליאן. צוליעב דער שרפה איז איבערגעריסען געווארען דער קאנגרעס פון דער ראדיקאלער פארטיי, וועלכער איז גראד פארגעקומען אין מארסעל.

— די סלאוואקישע רעגירונג האט איינגעפיהרט צוואנגס זונטאג רוה.

— דעם 30 טען אקטאבער איז ארייין אין קראפט די פעראָרדנונג פון אינערן מיניסטער וועגען איינמאליגען קאנטראל אין אויסלאנד פון אלע פוילישע קאנסולאר פעסער. די בעזיצער פון אזעלכע פעסער, מוזען זיי פארשטעלען אין נאהנטסטען קאנסולאט, וועלכער וועט אויף די פעסער מאכען א געהעריגע אדנאטאציע. אהן דער דאזיגער אדנאטאציע וועט אזא פאס נישט זיין גילטיג אריבערצוגעהן די פוילישע גרעניץ.

— די דייטשע מאכט האט ארויסגעשיקט פון דייטשלאנד דורך דער „נרינער" גרעניץ א גרויסע צאהל יודען פוילישע בירגער. א דאנק דער אינטערווענץ פון דער פוילישער רעגירונג, וועלכע האט געדראהט מיט ענהליכע רעפרעסיעס לגבי דייטשע בירגער אין פוילען, האט די דייטשע רעגירונג אבגעשטעלט די ארויסשיקונגס-אקציע.

— די טשעכישע רעגירונג האט מסכים געווען אויף א דייטש איטאליענישען ארביטראזש אין דעם סכסוך מיט אונגארן. די דייטש איטאליענישע קאמיסיע האט שוין אנגעהויבען איהר טעטיגקייט. אונגארן און טשעכען זענען פערטרעטען דורך זייערע אויסערן-מיניסטארען.

— אויפ'ן מעדיצינישען פאקולטעט פון לעמבערגער אוניווערזיטעט איז פארגעקומען א 3 טאגיגער פראטעסט-שטרייק געגען שאפען א העכסטע דאקטוירים שול אין לאדז, אלס אזעלכע, וואס זאל דיענען פאר די יודישע אינטערעסען.

— דער בראזילישער קאנסול אין ווארשא האט ווידער אנגעהויבען ארויסגעבען וויזעס פאר פרויען, וואס פאהרען צו מענער, קינדער צו עלטערן און עלטערן צו קינדער. די דאזיגע וויזעס וועלען ארויסגעגעבען ווערען נאר ביז ענדע 1938. ווי אזוי עס וועט זיין מיט דער עמיגראציע קיין בראזיליע אין 1939 איז נאך נישט בעוואוסט.

— עס איז ארעסטירט געווארען דער געוו. פרעמיער פון דער קארפאטען-רוסישער רעגירונג בראדי אונטער דער בעשולדיגונג, אז ער האט געפאדערט א פלעביסציט אין קארפאטען-רוס.

— בעת א פליה קאטאסטראפע איז אומגעקומען דער פליהער ראמאן פראנקא, א ברודער פון גענעראל פראנקא, שעף פון'ם אויפשטענדיגען שפאניען.

— פון די 3840 סערטיפיקאטען, וועלכע זענען בעשטימט געווארען דורך דער א"י רעגירונג אויפ'ן לויפענדען האלבען יאהר, זענען 2000 סערטיפיקאטען בעשטימט פאר קאפיטאליסטען-עולים מיט מינדעסטענס 1000 פונט, 1080 פאר ארבייטער-עולים און 880 אינדיווידועלע סערטיפיקאטען פאר יחידים, קרובים פון א"י איינוואוינער.

— אויף דער זיצונג פון אונטערן-הויז האט דער מיטגליד קאלאניען-מיניסטער מאלקאם מאקדאנאלד מיטגעטיילט, אז די רעגירונג האט שוין בעקומען דעם בעריכט פון דער וואודהער-קאמיסיע וועלכער וועט נאכ'ן זארגפעלטיגען בעטראכטען פערעפענטליכט ווערען נאכ'ן אנהויב פון דער נעכסטער פארלאמענט סעסיע. דאן וועט אויך אנגעגעבען ווערען מצד דער רעגירונג א דעקלאראציע וועגען איהרע כוונות בנוגע דער קומענדער פאליטיק אין פאלעסטינא פראבלעם.

— דער מלוכה פרעזידענט האט נאמינירט דעם וויצע פרעזעס פון באנק גאספאדארסטווא קראיאווענא ה' קאזשוכאווסקי אלס וויצע פינאנץ מיניסטער.

— אנ'אראבישע באנדע האט אנגעגריפען די אגראנאמישע שולע אין מקוה-ישראל. די אנפאלער זענען פערטריבען געווארען. בעת דער שיסעריי איז אומגעקומען דער 24-יעהריגער ארבייטער יעקב קאטלאווסקי.

— א צווייטער אנפאל איז פארגעקומען אויף א תימנ'ער ארבייטער-גרופע ביי נס ציונה, וואו עס איז דער'הרג'עט געווארען דער 25 יעהריגער ישראל תם.

— בעת א קאמף מיט'ן ענגלישען מיליטער איז דער'הרג'עט געווארען דער אנפיהרער פון די אראבישע אויפשטענדער עבענדי איבראהים אבדולאה.

— אין שפיטאל אין טבריה איז געשטארבען פון די וואונדען דער טבריה'ער בירגערמייסטער זכאי אל חדיד.

— אין א"י איז אדורכגעפיהרט געווארען א גראנדיעזע אקציע פאר'ן „כופר הישוב" מיט'ן צוועק צו זאמלען פאר'ן דאזיגען פאנד א פערטעל מיליאן פונט במשך דעם נאהנטסטען האלבען-יאהר. במשך די לעצטע 2 חדשים האט דער ישוב געזאמעלט 50 000 פונט אויפ'ן דאזיגען צוועק.

— ביים ח'יפה'ער טעכניקום איז געעפענט געווארען די ערשטע יודישע ים שולע פאר יודישע מאטראזען און שיף לייטער.

— פון יפו זענען אריבערגעטראגען געווארען קיין תל אביב מעהרערע ענגלישע רעגירונגס-אמטען.

— די יודישע דאקטוירים אין א"י האבען זיך געווענדעט צו דער יודישער אגענץ וועגען בעשטימען מעהר סערטיפיקאטען פאר יודישע דאקטוירים וואס ווילען קומען קיין א"י.

— אין ניו-יארק איז אין עלטער פון 52 יאהר געשטארבען דער בעקאנטער יודישער ארבייטער-פיהרער אין אמעריקא ב. וולאדעק (טשארני). דער פערשטארבענער האט געהערט צו די בעדייטענדסטע יודישע פערזענליכקייטען אין אמעריקא. ער איז געווען ראטמאן פון ניו-יארקער שטאדט ראט און לאנג יעהריגער פערוואלטער פון דער גרעסטער יודישער צייטונג אין אמעריקא „פארווערטס".

בלויז 5 מינוט...

איינגעשפארט יעדען טאג ביי דער ארבייט – גיבען יעהרליך א שפארזאמקייט פון 30 שעה. מען קען שפארען נאכמצהר צייט, צוגרייטענדיג טעגליך קאווע „ענרילא", וואס איז געמאלען, גרייט צום געבויך. ס'געגוגט אריינצושיטען אינ'ם וואסער, אויפקאכען און שוין איז זי גרייט צום טרינקען. ס'שמעקט אויסגעצייכענט, אהן צומישונגען און איז דערביי ביליג.

לך לך...

(פון דער סדרה)

אין דער היינטיגער סדרה געפינען מיר, אז דער ערשטער יוד אברהם אבינו האט בעקומען דעם בעפעהל: לך לך, הויב דיך אויף ברודער און געה ארויס מארצך, פון דיין לאנד, אין וועלכען די האסט אפגעוואוינט א רייה מיט יאהרען, וממולדתך דארט, וואו דו ביזט געבוירען געווארען ומבית אביך, פון היוז פון דיין טאטען, פון דיין פאטערלאנד אל הארץ, וואנדער אויס אין לאנד, וואס איך וועל דיר ווייזען.

פון דאמאלס אן הערען אברהם אבינו'ס אייניקלעך, וועלכע האבען זיך אנערקענט צו דער רעליגיע פון זייער זיידען אין איין וואנדערען פון לאנד צו לאנד. דער אונטערשייד איז נאר, אז אונזער זיידען האט מען נאך אנגעוויזען, וואו ער האט אויסצוואנדערען. די אייניקלעך אבער הייסט מען וואנדערען און מען ווייזט זיי אבער נישט אן דאס לאנד, וואס זאל אויפנעמען די וואנדערער. אברהם אבינו, ווען ער האט געוואנדערט, האט ער נאך נישט געהאט קיין קינדער, היינט אבער וואנדערען יודען צוזאמען מיט זייערע קינדער.

זיצענדיג אזוי ביי דער סדרה לך לך און צום הונדערטסטען מאל מעין געווען אינ'ם עמיגראציע פראבלעם פון ערשטען יוד, בין איך איינגעדרימעלט און אט וואס איך האב געזעהען.

אברהם אבינו'ס אייניקלעך זענען צעוויהט און צושפרייט, איבער לענדער און אקעאנען, אין אלע ווינקעלעך פון דער גרויסער וועלט, אומעטום ווייזען זיי ארויס גרויס ריהרעוודיגקייט, זיי נעמען אנטייל אין דער ווירטשאפט פון געגעבענעם לאנד, זיי זענען אויך גוטע פאטריאטען, פערגיסען בלוט, פערטיידיגענדיג די ערד, אויף וועלכער זיי וואוינען. נאר פלוצים זעה איך מחנות וואנדערענדע יודען, וועלכע געהען מיט'ן וואנדערשטאק אין האנד, מיט'ן ביטעל בעטיל און זוכען שוין ווידער א נייע מקום מקלט פאר זייער לעבען. און אין נייעם ארט הויבען זיי אן אויפסניי צו בויען און שאפען, און עס דויערט נישט לאנג, אזוי ווי זיי האבען גאר מיט זייער ענערגיע און פעהיגקייט, געבראכט נוצען דעם נייעם פאטערלאנד, געהט ווידער די סדרה לך לך מארצך.

פאר מיינע אויגען געהט אדורך די שפאנישע סדרה לך לך. נאכדעם ווי יודען האבען דערגרייכט דעם העכסטען שטאפעל פון וואוילשטאנד און מיט זייער חכמה און אינטעליגענץ בערייכערט דאס לאנד, האט מען זיי געגעבען דריי חדש'ים צייט צו ליקווידירען זייערע געשעפטען און אין א בעשטימטען טאג געמוזט לייענען די סדרה לך לך.

איך זעה נאך פערשידענע פראגמענטען פון א כסדר'דיגען לך לך, ביז עס בעווייזט זיך מיר א גרויסע וואגיגע פאנאראמע פון לך לך, אבער אזוי ווי דאס קומט פאר אין אונזערע צייטען, אין די צייטען פון די העכסטע טעכנישע דערגרייכונגען און בליץ שנעלע רעקארדען, געהט אויך די סדרה לך לך אויפ'ן נייעם סיסטעם, לגבי וועלכע די שפאנישע סדרה לך לך, איז א פערעלטערטע און אנגעשטאנען.

עס געהט די סדרות לך לך, על פי נוסח אשכנז.

מען האט נישט פריהער אבגעזאגט דריי חדשים, נאר כהרף עין האט מען גענומען עטליכע צעהנדליג טויזענד אייניקלעך פון ערשטען יודען און מען האט זיי געהייסען געהן. און פון אלע זייטען געהען יודען מיט זייערע פרויען און קינדער. יא, אויך די קינדער, די אונשולדיגע עופה'לעך, וועלכע האבען נאר דעם איינציגען חטא, וואס זייערע עלטערען זענען יודען און מען האט אונטערגעשטופט, אז זיי זאלען געהן, און אזוי ווי דאס איז אין די היינטיגע צייטען, האט דאס געמוזט פארקומען שנעל. עס מאכט נישט וואס פון דעם שנעלען לך לך איז אויפ'ן וועג פערלוירען געגאנגען דאס טהייערסטע ביים מענשען, מכל שכן ביי א יודען – זיינע קינדער. לך לך, לויף, אז גישט וועט דיר א קויל פון די שוטרים טרעפען. און עס לויפען אין טויט שרעק די יודען פון ארבע פנות אשכנז, איבערלאזענדיג זייערע אנגעהארעוועטע פון יאהרען פערמעגענס און פערלירענדיג אויפ'ן וועג זייערע פרויען און קינדער. דער אימת מות יאגט זיי נאך און מען מוז לויפען.

איך קוק און זעה ווייטער: די יודען קומען צו צו א גרעניץ. היינט, אין אונזערע צייטען זענען דא גרעניצען, וואס בעשטימען עד כאן (אוודאי איז אברהם אבינו געווען א העלד, אז ער האט דאמאלס נישט געדארפט קיין וויזעס). שטעהען די יודען, אזוי ווי אמאל ביים ים-סוף, און א יללה הויבט זיך אויף ביז אונטער'ן הימעל. עס וויינען צעהנדליגער, טויזענגער מענשליכע בריאים, וועלכע ווערען געטריבען ווי שטשורעס, אלע וועגען זענען פאר זיי פערמאכט און אין דער לופטען לויערט דער טויט. די דאזיגע יללות, וועלכע האבען זיך ארויסגעריסען פון טויזענדער העלזער האבען ווייך געמאכט די דיסציפלינירטע הערצער פון די שומרים פון דער זייט גרעניץ און פאר גרויס רחמנות, נישט קאנענדיג מעהר צוקוקען דעם אונבעשרייבליכען צער פון גאטס בריאים, האבען זיך די אנגעשטעלטע ביקסען אראבגעלאזט און דער גרעניץ-שלאבאן האט זיך געעפענט.

איך קוק און זעה ווייטער, אט כאפען זיך ארום מענשען און קושען זיך, ווייל איך דאך וויסען וואס איז די שמחה, ווער איך געוואויר, אז דא, ביים ראנד פון ווער גרעניץ, האבען זיך בעגעגענט דער איינגענטימער פון א גרויס געשעפט מיט זיינע אנגעשטעלטע און אויך מיט עטליכע קונדען. אט די אלע האבען זיך דא געטראפען אין איינאונדערזעלבער לאגע אלע, דער רייכער און ארימער, זענען איצט אלע גלייך, אלע זענען בעירום ובחוסר כל, אלע לערנען געשמאק די סדרה לך לך.

אויף גרויסע שטרעקעס, ווי ווייט מיין אויג קאן נאר דערגרייכען, זעה איך איינגעהויקערטע מענשען-מאסען, וועלכע וואנדערען אהן אנ'עק און אהן א ציעל, זייערע אויגען זענען אויסגעלאשען, זייערע פיס שוואך פון אזוי פיל געהן, זייערע ליפען בלוי, פערשמאכט פון הונגער. איך הויב אויף די אויגען צו די הימלען, שווייגען זיי. איך בויג אראב מיין בליק צו דער ערד און זי עפענט זיך נישט, ווי אמאל ביי קרח'ן, איך קוק זיך ארום אויף אלע זייטען פון דער וועלט, נאר קיינער רופט זיך נישט אב, א טויט שטילקייט הערשט ארום און ארום. עס הערט זיך נאר א שליכצען פון דעם הויפען וואנדערער, וועלכע וויינען נישט אויף זייער פערמעגען, וואס זיי האבען אין איין אויגענבליק פערלוירען; דאס וואס מען האט זיי אבגעריסען פון זייערע היימען און געהן אהן א ציעל, נאר זיי וויינען אויף זייערע פערלוירענע קינדער און אויף די טהייערסטע וואס זענען געשטארבען אויפ'ן וועג. עס ווערט מיר קאלט. איך הויב אן צו ציטערען איך וויל שרייען, איך וויל אויפהויבען א פויסט געגען דער איצטיגער רשעות'דיגער וועלט, נאר מיין מויל איז פערשטארט און מיין האנד איז ווי פאראליזירט, אזוי געדויערט עס א לענגערע ווייל, ביז ענדליך איך גיב א געשריי, פערשאלטענע וועלט זאל אויף דיר קומען א מבול!

פון דעם געשריי האט זיך מיין פרוי דערשראקען און האט מיך אויפגעוועקט פון מיין דרימעל, ווען איך בין אויפגעקומען, האב איך ליידער געזעהן, אז עס האט מיך נישט געחלומ'ט נאר אז אזוי איז אין דער ווירקליכקייט עס געהט ביי אונז אויף א שווערליכען אופן די טרויעריגסטע סדרה פון אלע סדרה'ס די אייביגע סדרה פון לך לך...

סמאל

ווילען יודען א מלחמה?

פון לעאָ קעניג

צוליב פערשטענדליכע טעמים, און הויפטזעכליך כדי אינערליך צו דעמאָראַליזירען און אָפּשוואכען די פארלא-מענטאַרע מלוכות, פערשפרייטען איצט איבעראַל די נאַצי-פאַשיסטישע פּראָפּאַגאַנדע דעפּאַרטאַמענטען דעם בלבול, אַז די יודען „דאס אינטערנאַציאָנאַלע יודענטום" וויל איצט א וועלט מלחמה.

איז ערשטענס — די אלטע ניט פּערענטפערטע קשיה: וועלכע יודען? וואָס פאר א „אינטערנאַציאָנאַל יודענטום"? וואו איז עס? אפילו די איצטיגע שוידערליכע אנטיסעמיטישע גרויל-פּראָפּאַגאנדע האט זי נישט געקאנט פער-אייניגען.

עס זענען פערהאַן יודען אַרבייטער, יודישע דעמאָקראַטען, ליבעראַלען, קרע-מער, קאָנסערוואַטאָרען, וועלכע האבען פערשידענע פּאָליטישע סימפּאַטיעס, אַנטיפּאַטיעס, אינטערעסען ווי זייערע מיטבירגער אין די לענדער, וואו זיי לעבען.

און דאך גענעראַליזירט מען אויפ'ן יודישען חשבון פיעל מעהר ווי וועגען אלע אנדערע פעלקער, ווייל די געווי-סע „נאָבעל אַריער" לוינט זיך עס, עס דיענט אויסגעצייכנט זייער „מאָכט פּאָליטיק": און ווען עס איז אין זיי-ערע אינטערעסען שלאָגען זיי אויך געפאַלענע אונטער'ן גאַרטעל...

„יודען ווילען מלחמה".

מיר קענען אונזערע יודען און מיר ווייסען און פיהלען גאַנץ גוט, אז די גיסטע מעהרהייט זייערע האט זיך מעהר געפרעהט מיט טשעמבערלענס פרידען ווי דער גרויסער רוב ענגלענ-דער (אָט האבען די אַרישע גענעראַלי-זאטאָרס נאך א געלעגענהייט צו זאָגען אַז יודען זענען פּחדנים... און זיי ווע-לען עס זאגען, ווען עס וועט זיך זיי לוינען).

עס זענען נאטירליך אויך געווען ענגלישע יודען, וועלכע האבען זיך „געשעהמט" מיט דעם שלום, געצווי-פעלט זיין „ערענהאַפטיגקייט" ווי א סך קריטליכע ענגלענדער.

און אויב איינציגע יודען האבען אפשר טיעף אין הארצען נאך ווייניגער גע-גלויבט אין די „שלום-בעמיהונגען" — פון די איצטיגע פיהרער פון דייטש-לאנד ווי פיעל פּראָמינענטע און פער-אנטוואָרטליכע ענגלענדער — איז עס דאך אזוי מענשליך און פערשטענד-ליך?

שוין פשוט אינסטינקטיוו קען מען קיין צוטרוי נישט האָבען צו א רעושים, וועלכער פערפאָלגט אזוי בעליידיגענד קליינע קינדער דערפאַר וואס זיי האָבען יודישע באָבעס אָדער זיידעס.

אָבער אָט דאס ריין מענשליך גע-פיהל איז א ווייטער מהלך צו „ווילען קריג און אַרבייטען פאַר אַ קריג".

און פאר וואס זאלען יודען ווילען נאָך א וועלט-מלחמה?

דעם בעסטען ענטפער אויף דער פראגע וועלען מיר קריגען, ווען מיר וועלען זיך שטעלען און פרובען פער-ענטפערען א צווייטע פראגע: וואס האבען יודען געוואונען פון דער לעצטער וועלט-מלחמה?

עטליכע צעהנדליג טויזענד דענרא-דירטע און פערשוועכטע יודישע קברים פון דייטשע זעלנער וואס זענען געפאַלען פאַר'ן פאָטערלאַנד, זייערע על-טערען און קינדער ענטביוגערט, פער-פאָלגט און בעליידיגט דורך די „נירענ-בערגער געזעצען".

וואס האבען יודען געוואונען פון דער לעצטער וועלט-מלחמה?

הונדערטער טויזענדער פּאָגראָם קרבנות אין די יאהרען פון ניקאָלאַי ניקאָלאַיעוויטש, פּעטלורא, דעניקין און קאָלטשאַק.

נישט רעדענדיג שוין פון די הונדער-טער טויזענדער דעקלאסירטע יודען אין דער ערשטער פּאַזע פון דער רוסישער רעוואָלוציע, און די טויזענדער און טויזענדער קרבנות אין די אזוי גערו-פענע קליינע לענדער.

וואס האבען יודען געוואונען פון דער לעצטער וועלט-מלחמה?

א גרויל-פּראָפּאַגאַנדע געגען יודען וואס האט צו זיך קיין גלייכען נישט אפילו אין דער יודישער געשיכטע, און וועלכע שטעקט אָן אפילו די דעמאָ-קראַטישע לענדער, וועלכע האלטען איצט ביים פערשפּילען דעם שלום.

אבער ווער האט גאר כוח אויסצו-רעכענען אלע שרעקליכע געווינסען פון דער לעצטער וועלט-מלחמה, אויסער די יודישע געהרגעטע און פערוואונדע-טע סאָלדאַטען אויף אלע פראָנטען, לאָמיר בעסער איינבויגען די קעפּ און טיעפען יאוש אין טרויער און שוויגען.

ס'איז אמת, איין געווינס האבען מיר יאָ געהאט פון דער לעצטער וועלט-מלחמה און דאס איז געוועזען די באַל-פור-דעקלאַראַציע, וועלכע האט צוגע-זאָגט א „יודישע נאציאָנאַלע היים" אין פּאַלעסטינא.

אָבער אויך דער איינציגער שטראַהל ליכט ציטערט איצט און האלט זיך אפשר ביים אויסלעשען... נישט קוקענ-דיג אויף אזוי פיעל הערוֹאישער קאָנס-טרוקטיווער יודישער ארבייט זיך אי-נעמליך סאָציאַל און עקאָנאָמיש איבער-צובויען.

און אז מיר האבען אזעלכע רייניגע שוידערליכע געחינגען געהאט פון דער לעצטער וועלט-מלחמה — וואסושע קענען יודען געווינען פון א נייער וועלט מלחמה, וועלכע וועט לויט אלע פאָראויסזעהונגען זיין פיעל שוידער-ליכער און פערניכטענדער ווי די לעצ-טע? מען זאָגט, און מיט רעכט, אז „אין א נייער וועלט מלחמה וועלען אלע צדדים מוזען פערשפּילען". און יודען ווייסען און געדענקען וואס עס הייסט צו בעלאָנגען צו א לאַנד, וואס האט פערלוירען א קריעג...

צו וועמען לאָזען אויס „פערשפּילטע פעלקער" זייער וועהטאָג און צאָרן, זייערע קראַנקע אויסגעמישטע אינ-פעריאָריטי און סופּעריאָריטי קאָמפּלעק-סען אויב נישט אויף דער שוואכסטער פון אלע מינדערהייטען — אויף דעם טראַדיציאָנעלען שעיר לעזאזל. מיר ווייסען און פיהלען רעפלעקסיוו אפילו אין די „זיגרייכע לענדער" וואס עס הייסט צו בעלאָנגען צו א לאַנד, וואס האט פערשפּילט א מלחמה; און אויב אין א קומענדיגער וועלט-מלחמה וועלען אלע צדדים מוזען פערלירען — דאַן וועט דאָך אונז יודען אוודאי זיין גוט.

וועלען די נירענבערגער געזעצען דאָ נישט אויסזעהען ווי א „אידיליע" און דאך פערשפּרייטען די רעושימען, וועלכע ברענגען אויף זייערע קינדער מיט א „אידעאָלאָגיע" וואס גלאָריפי-צירט קריעג און דעם „מענליכען טויט אויפ'ן שלאַכט-פעלד" איצט די ווילדע מעשה, אז נאָר יודען ווילען קריעג.

און מענשען גלויבען ווייל... „עס איז נישטאָ אזא נאַרישקייט, וואס מענשען זאָלען נישט גלויבען, ווען מען קלאַפּט עס זיי טאָג און נאַכט אין די קעפּ אריין".

אויב אלע פעלקער ווילען איצט שלום, ווילען עס יודען אחדאי און אוודאי... זיי מוזען האבען וועלט פרי-דען ווי עס איז געראָטעוועט צו ווע-רען פון גענצליכען אונטערגאַנג.

א פאָלק ווערט איצט געקרייציגט — און מען וואַגט עס נאך צו שליידערען אין פנים אריין דעם ציניש'ען געשריי — איהר ווילט מלחמה!

מגר. אברהם פויגעל

יושר אין ארץ-ישראל-פּראָבלעם

א.

פערשידענפאַרביג איז די פיזיאָנאָמיע פון די געגנער פון ארץ ישראל אַלס יודיש לאַנד. זיין שאַרפער געגנער איז אין דער ערשטער רייהע די אָקס בער-לין—רוים און די אנטיסעמיטישע כנופיה אין פערשידענע לענדער, וועלכע קריי-זען און טאַנצען קדוש ארום איהר. א פערביסענער געגנער איז פון דער אַנדערער זייט — מאַנקעוו, וועלכע פיהרט אַן אונטערערדישען קאַמף מיט די ענגלישע אינטערעסען אין אזיען. דער פּאַראַדאַקסאַלסטער געגנער אָבער פון א יודיש ארץ-ישראל איז אונזער היימישער לינקער פליגעל.

אַקייגען אָט דער לעצטער וואונדער-ליכער ערשיינונג זענען די ווייטערע שורות געווידמעט. פּרוב אָנו צו כאַפּען א שמועס מיט אזוי איינעם אויף דער דאָזיגער טעמע און דו וועסט פּלוצים פאר דיר דערזעהען אַנ'אָפּאָכטאַל פון יושר, א טריבון פון דער געקריוודע-טער אראבישער אָרימקייט, וועלכע ווערט אונטערדריקט פון דעם יודישען אַנפאַהרער; און זאָל דיין אונטערלאָ-קוטאָר זיין אויך א האַלב-אינטעליגענט, אזוי וועט ער דיר באַלד „ענטפּלעקען" די געהיימע וועגען פון בריטישען אימ-פּעריאַליזם, ער וועט דיר אויפווייזען „בראיות ברורות", אז דאס יודישע פאָלק איז נור א ווערקצייג אין זיינע הענד און עס וועט דיר באַלד „קלאָהר" ווערען, אז די גאַנצע ארבייט איז זוי ווי-זוי אויסזיכטסלאָז.

מילא, איז אזא רעדען גאַנץ אומ-שעדליך און מען קען זיך דעריבער נור לייכט אויסשמייכלען. כאָטש מייל-מאָל טהוט עס גראד שטאַרק וועה, ווען מ'זעהט מיט ס'אַרע גאַליגער שא-דענפרייד ס'ווערט געדעדט און געשרי-בען דורך יודען וועגען די „דורכפאַ-לען" אין ארץ-ישראל אין א צייט, ווען די שעהנסטע בלום פון דער יודי-שער יוגענד בלוטיגט אין פערטיידיגונג פון דער יודישער זאַך.

סיעל, פיעל ערנסטער זענען אָבער די ידיעות, וועלכע ווערען פון צייט צו צייט דורך דער פּרעסע צוגעטראַגען, וועגען א דיווערסיע-אַרבייט, וועלכע זאָל ווערען דורך יודישע יונגעלייט אויסגעפיהרט הינטער'ן רוקען פון יו-דישען ישוב, וועגען עפּיס געהיימע פּראָקלאַמאַציעס, בע. וועגען פשוט'ע אויפשפּיר אַרבייטען, וועלכע זאָלען ווערן דורך יודען אויסגעפירט לטובת אונזער דם-שונא. אזא פערדעטערישע אַרבייט איז נישט געמאָלט ביי קיין שום פאָלק אויף דער גאַנצער ערד-קוגעל.

אבער אפילו ביי אונזער פאָלק, וועל-כעס פערמאָגט די ראַדיקאַלסטע פאַנאַ-טיקער פון דער גאַנצער וועלט, וואָל-טען אזעלכע פאַקטען געווען אונמעגליך, ווען די דאָזיגע פערבלענדעטע מענשען וואָלטען נישט געווען איבערצייגט, אז גערעכטיגקייט איז מיט זיי, אַז דעם אָרימען אַראַבער געשעהט אַנ'עולה; און אונזערע דאָן-קישאָטס לויפען איהם טאַקע גלייך צו הילף, נישט שפּירענ-דיג וועמענס געהיימע האַנד עס די-ריזשירט פון הינטען, נישט אָהנענדיג אונטער וועמענס קאָמאַנדע זיי פיהרען א שפּיעל, אַז נור דער טייוועל האט אזוינס געקענט אויסקלערען. דער דאָ-זיגער פאַקט צווינגט אָבער אויפצונעה-מען אין גאַנצען היקף די פראגע:

אויף וועמענס זייט איז דער יושר, די אלגעמיין-מענש-ליכע גערעכטיגקייט, אויף אונ-זערע צי אויף דער זייט פון די אַראַבער?

ב.

די אויביגע פראַגע איז ווייט נישט קיין רעטאָרישע. ט'מוז דאָך פערשטעהן די פּסיכיק פון דעם גשימ'ן אַראַבער, וועלכער האט געכאַפּט פאַר דער ביקס און קינדזשאַל און פערפיהרט א פער-ביסענעם און פערצווייפעלטען קאַמף מיט דער מעכטיגסטער וועלט-אימ-פעריע און — מיט אונז. די טעראָריס-טען זענען דאָך נישט קיין באַנדיטען, נור געוועהנליכע פעלאַכען, און ווען א פויער פערלירט חייב, קינד און ערד און שטעלט אויס זיין לעבען אויף געפאהר, טאָ מוז ער זיך שפּירען בע'עולה'ט. אודאי איז א סך דאָ צו-צוגעבען זיין צעשפּיעלטער מזרח-פּאַנטאַזיע, אודאי האט דא א סך צו זאָגען זיין רעליגיעזער פאַנאַטיזם; עס מוז אָבער אויך זיין א וועהטאָגליכע עולה. אין וואס בעשטעהט זי?

קאָנקרעט, היינטצוטאָג ווערט ער נישט געקריוודעט. פערקעהרט, ער

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

אויך פאַר'ן אָרימאַן שיינט אמאָל אויף די זון...

מילא, ס'איז דאָך הערבסט אויף דער וועלט, בעווייזט זיך טאַקי זעל-טען ווען די זון. היות אָבער ווי די זון איז פאָרט נויטיג, אויב שוין נישט פאר'ן געזונד, דאַן כאָטש אויף צו קאָנען איינאָרדנען.. א בלימעל טאָג.

די „תומכי-ענים" האט בעקומען אַנ'ערלויבניש אויף איינצואָרדנען א בלימעל-פערקויף, איז אָבער יעדעס מאָל ווען מען האט זיך שוין צוגע-גרייט, איז געפאַלען א רעגען און אין דער לעצטער מינוט האט מען עס געמוזט אָפּרופען. ביז ענדליך מען האט בעשלאָסען אויף פעסט איינצו-אָרדנען אויף מיטוואָך, ווען אפילו עס זאָל זיין וואס פאר א רעגען. דינסטאג האט טאַקי גערעגענט. ווען ס'איז אָבער געקומען מיטוואָך איינדערפריה זענען די שוואַרצע וואָלקענס פער-שוואונדען און די זון אַנ'אָנגעפרישטע, אנאָפּע'טובל'טע איז ארויס, געוואַ-רעמט און בעלויכטען די וועלט.

ווי בעוואוסט, איז די זון בעשאַ-פען געוואָרען מיטוואָך, יום רביעי לבריאת עולם און עס איז אַנ'אָנגע-נומענער כלל, אז מיטוואָך מוז די זון שיינען און אויף דעם האבען זיי טאַקי אויסגערעכענט און געטראָפען. דער טאָג פון בלימעל-פערקויף איז געווען דער שענסטער הערליכסטער טאָג פון גאַנצען הערבסט.

נויטיג איז דער גאַנצער פערקויף געווען ווי דאס לעבען. די נויט אויף דער „יודישער גאַס איז אין לשער, און טאָג צו טאָג ווענדען זיך אַלץ נייע קאָררען פון פעראָרימטע, אויסגעהונ-גערטע, וועלכע לעכצען נאָך א שטי-קעל ברויט און דער „תומכי-ענים", ביי דער גאַנצער אונערמידליכער אַנ-שטרענגונג, איז נישט איםשטאַנד אלע געניגען צו טהון. יעדע וואָך מוז מען צוקויפען ברויט מיט חלות און דאס קאָסט געלד (דערווייל ווילען די בעקער נאָך נישט געבען קיין געבעקס אָהן געלד) איז טאַקי ביטער, האבען זיי געוואָלט אָט מיט דעם בלימעל-פערקויף פערשטאַרקען די קאַסע און עס איז טאַקי געלונגען. ווען מען האט אויפגערעכנט אויסגע-צעהלט די קאַסטלעך האט זיך אַרויס-געוויזען, אַז עס איז דא א סומע פון 214 זלאָטעס. דאס איז לעצטענס א רעקאָרד-סומע.

ס'האבען זיך אפילו געפונען אזעלכע הארט-האַרציגע יודען, וועלכע האבען זיך נישט געלאָזט אָפּשטעכען אזא אָב-צייכען לטובת „תומכי-ענים", נאָר טראָץ דעם אַלעם, איז די גרויסע סומע, וואס איז געזאַמעלט געוואָרען דער בעסטער בעווייז, אַז די דאָ-זיגע אינסטיטוציע איז זעהר פּאָפּולער צווישען דער היגער יודישער געזעל-שאַפט.

און נישט נאָר בלויז די יודען, נאָר אפילו די נאַטור האט געפונען פאַר נויטיג מיטבוהעלפען צום ערפאָלג פון אָבצייכען-טאָג לטובת די אָרימע הונ-געריגע און מען האט אַרויסגעשיקט די זון אויף דעם זעלבען טאָג.

ווי איהר זעהט איז נישט אלעמאָל דעם אָרימאַנ'ס מזל פינסטער; אַמאָל, שיינט אויך פאַר'ן אָרימאַן אויף די זון...

זיי וועהרען זיך מיט אלע מיטלען...

ווי אזוי די קהלה פערוואַלטונג מיט'ן ראָש האבען אויסגעמאָסטען דעם היי-יאָהריגען עטאַט געהט אונז נישט אָן, אויף דעם זענען זיי דאָזאָרעס און פרנסים, נאָר אז דער עטאָט איז ביי אונז א סך נידריגער ווי אין אלע איבריגע שטעדט אין פּוילען איז א פאַקט.

האבען די הוגע גבירים, בעקומענ-דיג צוגעשיקט די נאַקאַזען געמאַכט א ויצעקו: היתכן, וואס האט מען זיי עפּעס געמאַכט אזא הויכען עטאַט? זיי האבען אָנגעוואַנדען מיטלען און זאָגאָר נישט קיין גלאַט כשר'ע, און זיך געוועהרט פאַר'ן הויכען עטאַט און ווען נאָך אלע השתדלות'ן האט מען דאָך בעשטעטיגט הגם אין א קלענערען סכום, ווי ס'האבען בע-שטימט די קהלה-אָרגאַנען, וויל מען ערשט נישט צאָהלען, מאַכט מען ערשט רעקורסען צום סטאַראָסטווע און דערביי זשאָלעוועט מען נישט קיין געפּעפער-טע ווערטער און רכילות'ן אויפ'ן אַד-רעס פון דער קהלה-לייטונג.

ס'פערשטעהט זיך, אז דאס טהוען די גאָר-גרויסע גבירים, וועלכע ווילען בעשטימט נישט אָרימער ווערען, אויב זיי וועלען יאָ בעצאָהלען דעם אויף זיי ארויפגעלייגטען עטאָט.

די קהלה, געפינט זיך אין אַנ'אוי-סערסט שווערען צושטאַנד. קיין הכנסות אזוי ווי ס'איז געווען אמאָל זענען נישטאָ, טאָ פון וואַנען-פּרעגען מיר —זאָל זי זיך אויסהאַלטען? און נישט נאָר בלויז צו דעקען די הוצאות, וואס זענען פאָרגעזעהען אין בודזשעט, נאָר עס זענען היינט דאָ אויסער געוועהנ-ליכע הוצאות. עס שיט זיך א מבול פון דייטשע פּליטים, נעכטיגע גבירים, וועלכע האבען אליין געגעבען נדבות, זענען צוליב די „רחמנות'דיגע" און „יושר'דיגע" געפיהלען פון היטלער-סיסטעם, פערוואַנדעלט געוואָרען אין אָרימע לייט, טרעמפּס, וועלכע האבען נישט קיין דאַך איבער'ן קאָפּ. און היות ווי קיין פּליטים קאָמיטעט איז ביי אונז נישטאָ, קומען אָט די אומ-גליקליכע, פערוואָגעלטע, ארויסגע-טריבענע יודען אין דער קהלה אַריין בעטען א שטיקעל ברויט און אויף א באַהן-בילעט, כדי צו זוכען א מקום מנוחה. די קהלה קאַסע איז אָבער פּוסט. וואס טהוט מען? ווי אזוי קאָן מען דעם צער צוקוקען?

צו אונז אין רעדאַקציע ווענדען זיך טאָג-טעגליך אזעלכע פּליטים, וועל-כע בעקלאָגען זיך, אז די קהלה האט נישט פאַר זיי קיין געלד און ווען מיר האבען אינטערוועניערט אין דער קהלה, זענען מיר געוואויר געוואָרען, אז אונזערע גבירים האלטען אין איין אינטערוועניערען ביי דער מאַכט, דאס זיי זאָלען נישט דאַרפען בעצאָהלען קיין עטאַט.

עס ווילען נישט בעצאָהלען דעם עטאַט זאָגאָר אַזעלכע, וועלכע האלטען אין איין בויען און פערגרעסערן פון טאָג-צו טאָג זייער פערמעגען.

מיר ווילען קיינעם נישט זאָגען קיין מוסר, מיר ווילען נאָר אין אָנבליק פון דער גרויזאַמער צייט, מיט וועל-כער אונז קומט אויס זיך צו בעגעג-נענען טאָג-טעגליך, אויסדריקען אונזער [illegible]

כאָטש יודישע גבירים. וועלכע וועה-רען זיך מיט אלע מיטלען נישט צו בעצאָהלען די פאַר לומפּיגע גילדען עטאַט און דערמיט זענען זיי גורם א גרויסען חורבן אין אונזער יודישער מחנה.

פאַר וואָס קומט איהם נאָך צו שלאָגען?...

ה' שלמה ב. דערצעהלט אונז פאָלגענדען פאַקט:

מיט אַפּאָר וואָכען צוריק, האט ער אָבגעטראָגען א חתונה קאָרטע אַנ'איינ-לאַדונג צו דער חופּה פון די טאָכטער פון מעכיוועער רבי'ן צו א היגען לאָ-טעריע-גביר.

ווי געוועהנליך, גיט מען דעם שליח פאַר'ן וועג אַפּאָר גראָשען. דער אויפ-געקומענער גביר אָבער, זינט ער האט געוואונען דאס גרויסע געווינס, אַאָט געקריגען עצירות, עס קאָסט איהם פשוט געזונט, אויב ער דאַרף אַוועק-געבען אַפּאָר גראָשען. האט ער גע-קראַצט אין בייטעלע. געזוכט אין וועסטיל-קעשענע און צום סוף געהיי-סען ר' שלמה'ן קומען א צווייט מאָל.

אין א פּאָר טאָג אָרום איז ר' שלמה ווידער געקומען צום גביר נאָך די פּאָר גראָשען, האט ער איהם נישט געטראָפען אינדערהיים, איז ער אַוועק און אין אַפּאָר טעג אָרום שוין יאָ געטראָפען אינדערהיים, נאָר היות ווי דער גביר איז געווען שטאַרק בע-שעפטיגט, האט ער דעם שליח גע-הייסען קומען א דריטען מאָל.

ר' שלמה איז אין הארצען געווען צופרידען, כאָטש ער רייסט זיך אויס די פיס, נאָר אויב דער גביר הייסט איהם אזוי פיעל מאָל קומען, איז א סימן, אז ער וועט איהם געבען [illegible]

פּראָפּיטירט, פערדינענט מעהר ווי אַמאָל, זיין לעבענס-שטייגער האט זיך געהויבען. נור וואס דען? עס איז די מורא פאַר דער צוקונפט.

פלוצים האט ער זיך דערפיהלט בעדראָהט אין זיין בעזיץ, בעדראָהט אין זיין הערשאַפט, בעדראָהט דעגראַדירט צו ווערען פון א בעל הבית צו א מינדערהייט. היינט איז איהם גוט, מאָרגען קען איהם ערוואַרטען דער גורל פון א מינאָריטעט, און וואס דאס בעדייט, אויף דעם זאָגען אַמבעסטען עדות די נייע איינוואַנדערער.

שוין דרייצעהנהונדערט יאהר, ווי ער בעוואוינט די וויסט-געוואָרענע יודישע ערד. ער האט זי שוין קונה געווען מיט חזקה, מיט'ן בלויזען בעאַרבייטען איהר (כאָטש, צווישען אונז געשמועסט, האט ער זי טאַקע נישט בעאַרבייט, און זי איז געבליבען וויסט ווי געווען). ווען מען זאָל נאָך אזא צייט רעווינדיקירען לענדער, וואָלט קיין שום אייראָפּעאיש פאָלק נישט זיכער געווען מיט זיין בעזיץ.

היינטיגע, וואו איז דער יושר? ווי שיקט זיך דאס עפּעס אַרויסצוטרייבען א פויער פון זיין ערד? וועלכעס רעכט קען איהם דאס צווינגען אָבצוטרעטען דעם פּלאַץ פאַר פרעמדע?!

ג.

יושר איז אָבער נישט קיין אַבסאָלוטער בעגריף' אומגעקעהרט, ער איז אפשר דער רעלאַטיווסטער פון אַלע. דאס וואס איז יושר אין איין פאַל קען אין אַנ'אַנדערען ווערען אומ-רעכט און פערקעהרט. אודאי איז עס נישט קיין יושר, ביי אונזערע רעכטס בעגריפען, צוצונעהמען פרעמד אייגענטום; ווען אָבער למשל א באַהן-ליניע מוז אַדורכלויפען דורך דעם'ס און יענעם'ס פעלד, דאַן איז עס רעכט צו רעקווירירען עס אָהן ריקזיכט.

ווייל יושר איז נישט עפּעס קיין דאָקטרין, נור א רעזולטאַט פון קאָנקרעטע, בעקעמפענדע זיך אינטערעסען, און ווען דער אינטערעס פון דער מענגע באַהן פּאַסאַזשירען ווייזט זיך אַרויס שטאַרקער ווי דער פון די פעלד-אינהאָבער, דאַן איז עס אויך יושר'דיג די לעצטע צו ענטאייגנען. נישט בחנם האַלט די גריכישע געטין פון גערעכטיגקייט, טהעמיס, א וואָג אין איהר האַנד.

און ווען איהר ווילט צו דער ארץ-ישראל-פּראָבלעם צוגעהן מיט דעם מעסטער פון יושר, אזוי מוזט איהר אויך נעמען אין האַנד אַריין א וואָג. לייגט יעצט אַרויף אויף איין שאָל די עולה, וואס קען טרעפען דעם קנאַפּען מיליאָן אַראַבער און אויף דער אַנדערער וואָגשאָל לייגט אַרויף אונזער צוויי-טויזענדיעהריגען דערנער-וועג, וועלכער האט געבראַכען אונזער פאָלקס-כאַראַקטער, פערוואַנדלענדיג אונז פון א העלדיש חשמונאים-פאָלק אין א פאָלק פון פּחדנים, לייגט צו די היינטיגע ביישפּיעללאָזע ליידען פון צעהן מיליאָן צענטראַל-און מזרח אייראָפּעאישע יודען, די צעשראָקענע בליקען פון אונטער פערהעמערטע טהיר און לאַדען, די אויערען, וועלכע האבען דערגרייכט א חיה'שע פיהלבאַרקייט, אויפכאַפּענדיג יעדען לייכטסטען שאָרך; לייגט צו די דרייסיגטויזענד דייטש-עסטרייכיש סודעטישע זעלבסטמערדער, די טויזענדער פערפּייניגטע אין דאַכוי אָהן צו וויסען פאַרוואס און פאַרוואָן; לייגט נאָך צו די סימבאָלישע ערשיינונגען פון אונזער משונה'דיגער צייט: די בלינד-וואַנדערענדע שיף מיט די בורגענלענדער, וועלכע זענען געבליבען הענגען צווישען הימעל און וואַסער; די הונדערטפופציג בלאָנדזשענדיגע פון „קיינעמ'ס לאַנד"; דאס קינד, וואס איז געבוירען געוואָרען אין דער „שטייג" צווישען די גרענעצען אָהן פאָטערלאַנד און אָהן היים; לייגט נאָך צו די שפּאָגעל נייע טויזענדער לעבעדיגע מענשען, מיט וועלכע מען וואַרפט זיך איבער די גרענעצען אזוי ווי מ'וואָלט זיך נישט געוואָרפען מיט טויטע קעץ—און דאס אַלץ, ווייל מיר האבען נישט קיין אייגען, אונזער אייגען, שטיקעל באָדען אויף דער וועלט.

און יעצט וועגט און בעאורטיילט!

ד.

ס'איז כדאי פאַר אונז אליין אין א צייט פון וואַגיגע דעציזיעס וועגען ארץ ישראל, זיך קלאָר צו מאַכען, מיט וועמען ס'איז דער יושר ביי די היינטיגע בעדינגונגען, אַבסטראַהירענדיג אַלזאָ פון די יעודי הנביאים און אַוועקשטעלענדיג אין א זייט אונזער הערליכען עבר, וועלכער האט דאס קליינע לאַנד, וואס איז עפּעס גרעסער פון דער קעלצער וואָיעוואָדשאַפט, געמאַכט פאַר א צענטראַלען פּונקט אין דער וועלט.

אונזער גערעכטיגקייט אַנערקענט פּרעזידענט רוזוועלט, עס פערשטעהט זי דער ענגלישער לייבוריסט און דער פראַנצויזישער סאָציאַליסט נור נישט אונזער בלוט און פלייש, אונזערע אייגענע ברידער. איז עס נישט קיין איראָניע?

אין א צייט, ווען לגבי אונז ווערט פערמאַכט בעגאַנגען די שרעקליכסטע אומרעכט און א וועלט שטעהט, אָבהענדיג צי אָהנמעכטיג, קוקט זיך צו און שווייגט, פערלאַנגט מען פון אונז, אז מיר דוקא זאָלען זיין „יושר'דיגע" ווי דער יושר אליין" מיר זאָלען זיך קווענקלען צו נעמען א לאַנד, וועלכעס בעדייט א שפּיי אין ים פון אַראַביען און פאַר אונז איז עס אַלץ אין דער וועלט, אונזער האָפנונג און צוקונפט.

צו מענשען, אויף וועלכע עס ווערט איינגעאָרדענט א פאָרמעלער יאַגד, קען מען דאָך נישט קומען און פערלאַנגען, אז זיי זאָלען איינטוישען רעאַליטעטען אויף אוטאָפּיען; און ווען מאַנכע וואַהנזיניגע אוטאָפּיסטען שטעקען אַריין א מעסער אין רוקען דעם ישוב, וואס בויט זיך און וואַקסט און וועלכער בעדייט א מאָרגענשטערן פאַר די אונגליקליכסטע מענשען אויף דער וועלט, דאַן קאָן מען נור בעהסען:

פערגעב זיי, גאָט, די מענשען ווייסען נישט וואס זיי טהוען.

גלייכווערטלעך פון דער סדרה

פון יחיאל טשענסטאָכאָווער

למען ייטב לי-בעבורך

איינער פון די בקוואוסטע אַנטיסעמיטען האט געזאָגט צו ר' זלמן פויזנער: אָט זעהט וואס פאַר עגאָאיסטען די יודען זענען. באַלד דער ערשטער יוד, אברם, האט צוליב זיין טובה וועגען למען ייטב לי—וחיתה נפשי—צוגערעדט זיין ווייב שרה, דאס זי זאָל זאָגען, אז זי איז זיינס א שוועסטער.

ר' זלמן האט איהם געענטפערט: איהר האט א גרויסען טעות, אברם, וועלכער איז געווען א געטרייער מאַן האט דערמיט געמיינט די טובה פון זיין פרוי, זאָגענדיג: למען ייטב לי—עס זאָל מיר גוט זיין בעבורך—בכדי איך זאָל זיין אומשטאַנד דיר גענוגענד צו טהון, וחיתה נפשי—איך וויל לעבען בגללך—פאַר דיר. דאס איז געווען דער רצון און בעגעהר פון אברמ'ן.

וישלחו אותו ואת אשתו „ואת כל אשר לו"

ווי נאָר פרעה איז געוואויר געוואָרען, אז אב"ם און שרי זענען יודען און האבען נישט קיין עגיפּטישע בירגערשאַפט, האט ער זיי גלייך אַרויסגעשיקט פון לאַנד, דאָך אָבער האט ער ערלויבט דאס גאַנצע פערמעגען מיט צונעמען—וישלח אותו—ואת כל אשר לו, נישט ווי היטלער האט זיך געצאַ'הרט נעגען די פרעמדע יודען, אַרויסשיקענדיג זיי מיט דער נאַצער פאַמיליע, נישט ערלויבענדיג מיטצונעמען מעהר ווי צעהן מאַרק.

אל נא תהי „מריבה" ביני ובינך

פאַר'ן ה' רב איז פאָרגעקומען א דין-תורה פון צוויי שותפים, וועלכע האבען יאהרען לאַנג געהאַנדעלט צווישען זיך בשלום, ווי נאָר אָבער די פרויען האבען זיך אָנגעהויבען אַריינמישען אין געשעפט זענען אויסגעבראָכען מחלוקות צווישען די שותפים. אויסהערענדיג זייערע טענות האט דער רב געזאָגט: פאַר וואס שטעהט אין דער תורה: „מריבה" — לשון נקבה? עס האט דאָך געדאַרפט זיין „ריב"—לשון זכר. נאָר אזוי לאַנג ווי די געשעפטען ווערען געפיהרט דורך די מאַנסלייט, איז נאָך צו דערליידען, ווען אויך מ'קריגט זיך, בעת מען זיך גלייך איבער. אנדערש אָבער איז ווען פרויען מישען זיך אַריין, דאַן איז זעהר נישט גוט. דאס האט זיך אברם געבעטען: אל נא תהי „מריבה" בינו ובינך, זאָלען זיך נאָר נישט די פרויען בעטייליגען אין אונזער מחלוקה, וועט אַלעס גוט זיין. מיר צווישען זיך וועלען שוין אַדורכקומען, כי אנשים אחים אנחנו.

כי כלה משקה

פאַרוואָס האט לוט אויסגעקליבען זיך אַלס וואוינאָרט דעם כבר הירדן? דערויף ערקלערט באַלד דער פּסוק: וישא לוט את עיניו וירא-כי כלה משקה: לוט האט דערזעהען, אז דאס גאַנצע אָרט איז פול משקה. עס רופט זיך כבר הירדן ווייל מ'טרינקט דאָרט א גאַנצען ירדן. צי האט לוט, וועלכער האט ליעב געהאַט א כוסה געקענט געפינען א בעסערן פּלאַץ צו וואוינען ווי דאָרט?

והוא כהן לאל עליון

דער פּסוק דערצעהלט אונז: ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון. פרעגט זיך א קשיא: א מלך איז געגאַנגען אָבגעבען כבוד אַזאַ טייערן גאַסט, האט ער נישט געהאַט מיט עפּעס בעסערס מכבד צו זיין, ווי מיט ברויט און וויין, וועלכעס איז צו יענער צייט געווען א ביליג אַרטיקעל? דערויף ערקלערט אונז דער פּסוק: אויב מ'וויל זיין א מלכי צדק, א מלך שלם, נישט בעראַחען יענעמ'ס פערמעגען, נישט פיהרען קיין מלחמות, בלייבט מען טאַקי אַנ'אָרימאַן, דעריבער האט ער זיך אויך געמוזט זוכען נאָך א פרנסה והוא כהן לאל עליון און נעמען מעשרות.

במה אדע כי אירשנה

אברם האט געפרעגט: גאָט זאָגט מיר צו וואַקסען לגוי גדול—עס וועט פון מיר אַרויסקומען א גרויס פאָלק. מיט וואס בין איך זיכער, אז מיינע קינדער וועלען זיך ווייטער האַלטען אין מיין אמונה און בלייבען יודען? דערויף איז געווען די תשובה: והנה אימה חשיכה גדולה נופלת עליו—א גרויס פינסטערניש איז געפאַלען אויף אברמ'ן. דערמיט האט גאָט איהם געוויזען, אז עס וועט קומען א צייט, וואס א טייל יודען וועלען פערגעסען אין זייער גאָט און רעליגיע, עס וועלען אָבער אויף זיי קומען גרויסע רדיפות, מ'וועט זיי יאָגען און פּלאָגען, די חשיכה גדולה וועט די יודען צוריקפיהרען צום יודענטום. און דאס איז די גאַראַנטיע, אז דאס יודישע פאָלק וועט נישט אונטערגעהען.

ואברהם בן תשעים ותשע שנה בהמלו בשר ערלתו

אמר אברהם עד שלא מלתי היו עוברים ושבים באים אצלי—משמלתי וכו' (מדרש).

אין לאָדז איז געווען א סוחר אברהם באַרנשטיין, וועלכער האט געפיהרט גרויסע געשעפטען. אַלע רייזענדע האבען זיך די מיה געגעבען ביי איהם צו בעקומען בעשטעלונגען, קרעדיטירט וויפיעל ער האט נאָר געוואָלט. צוליב גרויסע פערלוסטען, וואס דער סוחר האט געהאַט אין זיין געשעפט, איז ער נעגאַנגען פּלייטה און רעגולירט אויף 25 פּראָצענט. זייט דאַמאָלס האבען די רייזענדער אויפגעהערט איהם צו בעזוכען. אַראָבערדענדיג זיך זיין ביטער האַרץ פאַר א חבר האט אברהם באַרענשטיין געזאָגט: יעצט פערשטעה איך דעם פּשט פון מדרש: אמר אברהם, עד שלא מלתי—איידער איך האָב מיינע סוחרים מלה געווען. היו עוברים ושבים באים אצלי—זענען אַלע רייזענדע צו מיר געקומען נעמען בעשטעלונגען, משמלתי ווי נאָר איך האָב מיט זיי רעגולירט, האבען זיי אויפגעהערט זיך צו ווייזען פאַר מיר.

א גימנאַזיסט

זוכט לעקציעס אין די ראַהמען פון 6 קלאַסען גימנאַזיום. ער אונטערריכטעט אויך העברעאישע שפּראַך און יודאַאיסטישע למודים

צו ערקונדיגען זיך אין רעדאַקציע פאַר ש.

סומע, וואס ס'וועט זיך לוינען. איבערהויפּט, אז דער גביר האט איהם געהייסען קומען אויף יום טוב, איז דאָך דער בעסטער בעוויז, אז ער וויל איהם געבען א מנה יפה לכבוד יום טוב.

קורץ אויך אויף יום טוב האט ר' שלמה נישט געפּאַקט דעם גביר אין א גוטען הומאָר און ער האט עס אָפּגעלייגט אויף נאָך יום טוב. ענדליך אַפּאָר טאָג נאָך די ימים טובים האט ר' שלמה'ן אָבגעגליקט, ער האט געפּאַקט דעם גביר מיט זיין פלוני'ת'טע אין קאָנטאָר. דער גביר איז פּונקט דאַמאָלס געווען אין א גוטער שטימונג און דערזעהענדיג ר' שלמה'ן, איז ער איהם אַקעגענגעלאָפען און מיט שמחה איהם דערלאַנגט א צוואַנציגער. שרעקט אייך נישט, איהר קאָנט נאָך מיינען צוואַנציג גילדען, זאָג איך באַלד, אז דאס איז געווען האַרטע צוואַנציג פּוילישע גראָשענס און ווען ר' שלמה איז איבעראַשט געוואָרען פון דער גרויסער נדבה און אויפגעעפענט דאס מויל. כדי צו פרעגען: היתכן, ווי אזוי גיט מען עפּעס צוואַנציג גראָשען פאַר אזוי פיעל מאָל געהן? אפילו אַנ'אָרימאַן קריגט דאָך שוין אזא נדבה. נאָר ר' שלמה האט נאָך נישט בצוויזען צו פרעגען און שוין האט ער דערפיהלט א מת'ת יד איבער זיין קאָפּ, אז ער האט פערלוירען דאס בעוואוסטזיין. (הפּנים, אז דעם גביר'ס צוגעמאַכטע האַנד, איז שטאַרקער פון דער אָפּענער...) ערשט די פרוי פון גביר, האט דעם בעפאַלענעם ר' שלמה'ן, געמינטערט און איהם געראָטען אַוועקצוגעהן, אויב ער וויל נישט, אז די געשיכטע זאָל זיך איבער'חזר'ן...

א פּאָר טאָג בין איך געווען צומישט—דערצעהלט ווייטער ר' שלמה—פון דעם אויסערגעוועהנליכען גבירישען קבלת-פּנים, נאָר ווען כ'בין געקומען צו זיך, האָב איך בעשלאָסען איהם צו רופען צום בית-דין אויף א דין-תורה. אדרבה, איך וויל וויסען מיט וואס איך האָב זיך פערדינט אויף אזא ברוך הבא. נאָר הפּנים, אז אויך פאַר'ן ראַבינאַט שרעקען זיך נישט אַזעלכע תקיפים... ער איז צום דין תורה נישט געקומען.

בין איך געקומען צו אייך—פערענדיגט ר' שלמה זיין דערצעהלען—אז איהר זאָלט מיר זאָגען, פאַר וואס דער גביר האט מיך געשלאָגען. מילא, דאס וואס ער האט מיך געהייסען קומען אַזש 5 מאָל בין איך איהם מוח'ל; דאס, וואס ער האט מיר נישט געוואָלט בעצאָהלען פאַר מיין שליחות, האָב איך אויך נישט קיין ברירה. נאָר פאַר וואס, בין איך נייגעריג, האט ער מיך נאָך צו דעם אַלעם געשלאָגען?...

דעם זכות פון הושענה רבה דאַווענען פאַר 20 גראָשען...

די מעשה, וואס איך דערצעהל אייך דאָ האט פּאַסירט אין ק"ק יאַנוב אין הושענה רבה תרצ"ט.

פערהאַנגען דאַ"ט אין יאַנוב, אין דעמזעלבען יאַנוב, וואס איז מיט הונדערט זעכציג יאהר צוריק געווען אונזער רוכב בערבות און שפּעטער, ווען מיר האבען געוואָלט א זעלבסטשטענדיגע קהלה, אונז גערודפט עד חרמה, איז אָט אין דעם דאָזיגען יאַנוב פערהאַנגען א יוד ושמו און ער רופט זיך ר' אב'הם ווייסמאַן, וועלכער האנדעלט מיט'ן ביטערען טראָפּען. ער אליין איז אָבער נישט נהנה פון דעם אַלעם מחמת ר' אברהם איז א פרומער אָבגעהיטענער יוד.

איז אָט דער ר' אברהם, ווי דער שטייגער איז, געקומען הושענה רבה צום דאַווענען כנהוג און גלייכצייטיג מיט'אַהיימגענומען דאס גוטע קוויטעל. האט אָבער דער שטן ימח שמו אונטערגעשטעלט ר' אברהמ'ען א פיסעל, פון וועלכען ער איז נעביך נכשל געוואָרען.

איידער מען האט זיך געשטעלט דאַווענען, איז צו ר' אברהמ'ען צוגעגאַנגען דער יאַנובער תושב ר' משה ציישעלסקי און געפרעגט: זאָגט מיר, ר' אברהם, פאַר וויפיעל פערקויפט איהר דעם זכות פון הויינטיגען דאַווענען? אויף דעם האט ר' אברהם געענטפערט, אז ער פערקויפט עס פאַר 20 גראָשען. האט ר' משה תוך כדי דבור אַרויסגענומען 20 גראָשען און איינגעטאָקט ר' אברהמ'ען.

באַלד איז די דאָזיגע מעשה מפורסם געוואָרען איבער'ן שטעדטיל און עס האט אָנגעמאַכט א רעש. הע, ר' אברהם דער פרומער יוד, וועלכער האט כל ימיו נעטהון תפילה בכונה, זאָל זיך אזוי לאָזען כאַפּען אין דער נעץ פון יצר-הרע, אין געשטאַלט פון ר' משה ציישעלסקי און דערצו נאָך אין סתמע הושענה-רבה? הכלל, די מעשה איז אָנגעקומען צום רב, וועלכער האט געמאַכט א דין תורה און נאָכ'ן אויסהערען די טענות אַרויסגעטראָגען א פּסק-דין, אַז ר' אברהם דאַרף געבען אַ פּאָר קילאָ ליכט אין שוהל אריין, כדי מכפּר צו זיין אויפ'ן חטא.

צי דער שטן וועט שוין נאָכ'ן פּסק דין פון יאַנאָווער רב איינגעשטילט ווערען, איז נישט בעוואוסט, דערווייל אָבער קאָן זיך די יודישע עדה אין יאַנוב נישט בערוהיגען צוליב דעם מכשול פון ר' אברהם ווייסמאַן, וועלכער האט זיך געלאָזט כאַפּען אין נעץ פון שטן און פערקויפט דעם זכות פון הושענה-רבה-דאַווענען פאַר 20 גראָשען...

זיי קויפען אין פּאַלעסטינא...

די קאָשעפּיצער ענדעקעס האבען אויפ'ן יריד, וועלכער איז פאָרגעקומען דעם לעצטען דאָנערשטאָג, איינגעאָרדענט א ספּעקטאַקל פון עקטועלען כאַראַקטער, דהיינו. זיי האבען איינגעאָרדענט א „געטאָ". פאַר די קריסטליכע כוחרים, נעבען דער קירכע און פאַר די יודישע סוחרים—אויף דער זייט, וואו עס שטעהט די שוהל.

צום ספּעקטאַקל האבען זיך די ענדעקעס געגרייט מיט גרויס פּאָמפּע. זיי זענען געשטאַנען אויף די רוגעס און געקרעכצט: אַנ'אַרישע סוחר—אַוועק רעכט'ס און א יודישער קרעמער—אַוועק לינקס. די אָנגעקומענע יורישע סוחרים האבען זיך געוואָנדען צו דער אָרטיגער פּאָליציי, וועלכע האט גענומען די יודען אין קוק, די ענדעקישע חברה האט זיך געטהון דאס ווייעריגע און די יודען נישט האבענדיג קיין אַנדערע ברירה, האבען זיך אַוועקגעשטעלט אין דער יודישער געטאָ.

באַלד האבען די ענדעקישע יונגאַטשעס אָנגעהויבען צו טרומייבערען צו די אָנגעקומענע פּויערים, אז זיי זאָלען נאָר קויפען אין פּוילען און נישט אין „פּאַלעסטינא". די פּויערים האבען אָבער צו להכעיס די ענדעקעס דוקא געוואָלט קויפען נאָר ביי יודען און זיי האבען טאַקי געקויפט.

עס האט נישט געהאָלפען דאס בילערייי פון די פּיקעטען, וועלכע האבען פאַר כעס נעקריצט מיט די צייהן און מיט שוים אויף די ליפען געזידעלט די קריסטליכע קונים, אז זיי זענען פעררעטער פון פּוילען, ווייל זיי קויפען נישט אין פּוילען (ביי די קריסטליכע קונים), נאָר אין פּאַלעסטינא, ביי די יודישע קונים.

די פּויערים האבען דוקא נאָר געקויפט ביי יודען און די דאָזיגע סוחרים, וועלכע זענען געווען אויפ'ן יריד אין קאָשעפּיץ און זיך לכתחילה געשראָקען, ווינשען זיך, אז זיי זאָלען קיינמאָל נישט האבען קיין ערגערע ירידים, ווי זיי האבען דאַסמאָל געהאט אין קאָשעפּיץ.

די ענדעקעס זענען אַוועק אבל וחפוי ראש, זיי זענען געווען כלא כעס אויף דעם „פינסטערען" פּויערים-פאָלק, וועלכע האבען געוואָלט קויפען נאָר אין פּאַלעסטינא...

לויתן

זונטאג די וואהלען צום סיים.

וואס דארף וויסען יעדער וועהלער.

די וואהלען צום סיים קומען פאר דעם זונטאג. וואהל-רעכט האט יעדע פרוי און מאן, וואס האט געענדיגט 24 יאהר און וואוינט א יאהר אין טשענסטאכאו. אין וואהל-אבוואוד, צו וועלכען מען געהער, בעקומט מען א צעטל מיט די אנגעוויזענע קאנדידאטען. אויב מען וואַרפט אריין דעם צעטל אין קאנווערט, אזוי ווי ער איז. געהט די שטים אויף די ערשטע צוויי קאנדידאטען. אויב מען וויל וועהלען אויף אנדערע קאנדידאטען. דארף מען מאכען א שטריך אינ'ם קעסטל פון קאנדידאט'ס נאמען. אויב עס ווערט געמאכט א שטריך איבער דעם וואהל-צעטל, ווערט ער גע'פסל'ט.

די פייערליכע ערעפענונג פון די האנדעלס-דערגענצונגס - קורסען פאר סוחרים - און האנדעלס-אנגעשטעלטע

מיט צופרידענהייט קענען מיר פעסטשטעלען, אז אונזערע פיעלמאליגע וואנדונגען צו די סוחרי'שע קרייזען, או ס'דארפען ארגאניזירט ווערען דערגענצונגס קורסען פאר סוחרים, זענען נישט געבליבען אהן אבקלאנג הגם אזעלכע קורסען זענען שוין מיט א יאהר צוריק ארגאניזירט געווארען כמעט אין אלע וויכטיגסטע שטעדט אין פוילען, האלטען מיר יעדענפאלס פון פרינציפ: „בעסער שפעטער ווי קיינמאל".

דינסטאג, דעם 1 טען ד. ח. איז אין לאקאל פון פאבריקאנטען און סוחרים פעראיין פארגעקומען די פייערליכע ערעפנונג פון די האנדעלס-דערגענצונגס-קורסען פאר סוחרים און האנדעלס אנגעשטעלטע.

די ערעפנונג ווערט אדורכגעפיהרט דורך פרעזעס מ. נייפעלד, וועלכער בעגריסט די אנוועזענדע לעקטארען ווי אויך די צוהערער דאן האלט ער א קורצע רעדע אין וועלכער ער זאגט צוו. אג., אז דאס פראבלעם פון דער האנדעלס-אויסשולונג פאר סוחרים איז אקטועל געווארען אין די לעצטע יאהרען. דער כוחרים-פעראיין, אבשאצענדיג די לאגע אין וועלכער דאס יודישע סוחר'טום געפינט זיך האט איינגעזעהן, אז דער אויסגאנגס-פונקט פון דער לאגע איז צו ארגאניזירען דערגענצונגס-קורסען, וואס זאלען דינען אלס וואפען געגען דעם עקסטערמינאציע פאליטיק און ווינשט ערפאלג דער אקציע.

עס בעגריסט דאן דעם פערוו. מיטגליד ה' ווינשטיין אין נאמען פון דער בילדונגס קאמיסיע ביי דער פערוואלטונג, ער גיט א כראנאלאגישען איבערבליק איבער דער ענטשטעהונג פון די קורסען.

די אידעע—זאגט דער רעדנער—פון איינארדנען אזעלכע קורסען איז ענטשטאנען ביי דער פערוואלטונג מיט עטליכע יאהר צוריק, אבער די רעאליזירונג האט זיך ערשט אנגעהויבען אין יוני פ. י. עס האט זיך געהאנדעלט וועגען שאפען אנ'ענטשפרעכענדען לעהר-פראגראם, וועלכער זאל זיין ווי געהעריג צוגעפאסט צו די פאדערונגען פון דער צייט. די קאמיסיע האט זיך דעריבער געוואנדען צו פערשידענע בילדונגס אינסטיטוציעס אין לאנד און ענדליך האט זי בעקומען דעם פאסענדען לעהר-פראגראם פון צענטראלען פערבאנד פון דערגענצונגס-האנדעלס שול-וועזען פון יודישען סוחר'טום אין לעמבערג. די דאזיגע קורסען וועלען פארקומען אין לאקאל פון יודישען געזעלשאפטליכען גימנאזיום.

עס רעדט דאן דער לייטער פון די קורסען ה' דיר. מארגוליעס, וועלכער זאגט צוו. אנד.: מיר ווייסען, אז מען וויל אונז מיט מיטלען ארויסשטויסען פון די ערא בערטע פאזיציעס און מיר מוזען אלץ טהון, כדי צו בלייבען אויף דער אויבערפלאך. אונזערע געגנער האבען אונז פאראויס דעריאגט. מעגליך, אז די דאזיגע קורסען וועלען זיין אלס דער פונדאמענט פאר א ציקונפטיגער פראפעסיאנעלע האנדעלס-שולע.

איינעגע הערן האבען פערשפראכען מיטצואַרבייטען מיט די קורסען. דאס זענען אדוו. קרויסקאפף, אדוו. האסענפעלד (די רעכטליכע גרינדונג און פיהרונג פון האנדעלס-אונטערנעהמונגען), מגר. קראמאלאווסקי (טעכניק און ארגאניזאציע פון האנדעל מיט דער בערוכזיכטיגונג פון פערקויף און רעקלאמע), ד"ר מערינג (האנדעלס-געאגראפיע), דיר. פ. מארקאוויטש און אינזש. וו. מארקאוויטש (האנדעלס-רעכענשאפט), דיר. מארגוליעס (קארעספאנדענץ און סחורות קענטשאפט).

ה' דיר. מארגוליעס אפעלירט נאך צו די צוהערער, דאס זיי זאלען זיין פונקטליך, דען ער וועט אייגפיהרען דעם גייסט פון דיסציפלין. יעדער דארף נאך געדענקען, אז נאכ'ן ענדיגען דעם קורס ערווארט איהם אנ'עקזאמען. ער האפט, אז יעדער וועט זיך בעמיהען, דאס דער רעזולטאט פון דער לעהרע זאל זיין א פולשטענדיג פאזיטיווער.

דאן רעדט נאך אדוו. האסענפעלד, וועלכער זאגט צוו. אנד.: מיר יודען זענען ארים, אבער אויב מיר האבען אויסגעהאלטען א פאלקס עקזיסטענץ, טראץ די ליידען, האבען מיר צו פערדאנקען אונזער ליעבע צו וויסענשאפט. דער שאפונגס גייסט איז דער כאראקטער-שטריך פון אונזער ראסע און האס וועלען מיר איבערגעבען אונזערע צוקונפטיגע דורות.

מיט דעם ווערט די פייערליכקייט פערענדיגט.

מיר פון אונזער זייט בעגריסען בעזונדער די אויבענדערמאנטע קורסען און ווינשען ערפאלג מיט דעם בעסטען רעזולטאט.

ל. ק.

אויסערגעוועהנליכע פערזאמלונג פון „אחיעזר"

אין צוזאמענהאנג מיט דער פראגע פון ענדערען א רייהע פונקטען פון סטאטוט פון דער געז. „אחיעזר", איז אויף דינסטאג דעם 1 טען ד. ח. גערופען געווארען אנ'אויסערגעוועהנליכע פערזאמלונג פון די מיטגלידער, וועלכע עס עפענט דער פרעזעס ד"ר הירשבערג.

אלס פארזיצער ווערט איינשטימיג אויסגעוועהלט דיר. פרושיצקי, וועלכער מערבעט אלס בייזיצענדע די ה"ה: ס. וויערושביצקי און מ. פויסט, אלס סעקרעטארען די ה"ה: י. גאלסטער און אופנער און דעם יורידישען ראט-געבער אדוו. פראפארט.

נאכדעם ווי עס ווערט אדורכגעלעזען דער פראטאקאל פון דער פוריגער אויסערגעוועהנליכע אלגעמיינע פערזאמלונג ווי אויך דער בריעף פון פינאנס מיניסטעריום, קומט פאר א דיסקוסיע אין וועלכער עס נעמען אנטייל די ה"ה: יאשינאווסקי, שווארצבוים, לאסאצקי, געלבער א. אגד.

אויף די אלע פראגען ענטפערט ד"ר הירשבערג.

דאן שטעלט דער פארזיצער צו דער אבשטימונג די פראגע וועגען ענדערן א רייהע פונקטען פון סטאטוט, וועלכע ווערען איינשטימיג אנגענומען.

דער הויפט געענדערטער פונקט פון סטאטוט איז, אז אין פאל ווען עס שטארבט א מיטגליד, דארפען די מיטגלידער געבען פרייוויליג זייער אבצאהל לטובת דער איבערגעבליבענער אלמנה.

די פערזאמלונג האט זיך געענדיגט מיט אנ'אפעל צו אלע מיטגלידער פון אחיעזר צו זיין דיסציפלינירט און ביי יעדען פאל ערפולען זייערע מענשליכע און ברודערליכע פליכטען.

דער דאזיגער אפעל האט געפונען א ווארימען אבקלאנג ביי אלע פערזאמלטע.

דאס קוואל פון נאציאנאלער קראפט און ענערגיע

רעדע פון פרעזעס פון צענטראלען שפארזאמקייטס-קאמיטעט דר. ה. גרובער.

(ב.א.ת7) ווארשע (י.ט.א.) דער פרעזעס פון דעם צענטראלען שפארזאמקייטס קאמיטעט פון דער פוילישער רעפובליק דר. ח. גרובער האט דעם 29 טען ד. מ. אין צוזאמענהאנג מיט דעם „שפארזאמקייטס טאג" געהאלטען א רעדע דורכ'ן ראדיא, אין וועלכער ער האט ערקלערט צוו. אנד.:

יעדען יאהר פייערן מיר אין פוילען דעם „שפארזאמקייטס טאג" גלייך ווי דאס טהוען אלע ציוויליזירטע פעלקער. הגם די שפארזאמקייט האט נישט אויבערפלעכליך די זעלבע צוציהונגס-קראפט ווי אנדערע פייערונגען, וואס זענען קאליר-פול און פערבונדען מיט פרייד און סענטימענט, דאך געווינט דער טאג אלץ מעהר פערשטענדניש און פאפולאריטעט. שפארזאמקייט אלס קאלעקטיווע טעטיגקייט שפיגעלט אב א גרונד-מעלה פון פאלק און שאפט די פעהיגקייט צו אונאויפהערליכער ענטוויקלונג, אונאבהענגיג פון דער לאגע און געשעהענישען.

אין דעם רוקט ארויס דער שפארזאמקייטס-טאג פאר אלע בירגער א פליכט, אבגעבען זיך א דין-וחשבון פון דער גאנץ יאהריגער ארבייט פערגרעסערן די ווירטשאפטליכע כוחות און פון דער צווייטער זייט דערמאנט דער דאזיגער טאג, אז מען דארף טראכטען וועגען מארגען און זיך צוגרייטען בעצייטענס צו די אונזיכערהייטען פון גורל, וועלכע מען דארף בעזייטיגען אדער לינדערן.

ווען מיר וועלען מאכען א בילאנס פון די אנשטרענגונגען, וואס זענען געמאכט געווארען אין פוילען פאר די לעצטע יאהרען, זעהען מיר ווי קאנסעקווענט עס געהט פאראויס דאס פאלק און די מלוכה. מיט יעדען יאהר ווערען די דאזיגע אנשטרענגונגען אלץ מעהר קאארדינירט און ווירקזאם, אלץ שטארקער ווערט די ווירטשאפטליכע קראפט.

מיר מארשירען זעלבסטשטענדיג, די פראגראם פרינציפען פון דער פוילישער ווירטשאפט שטאמען שוין נישט פון אויסלענדישע אימפולסען, נאר זיי ווערען געלייטעט אויסשליסליך און אונבויגזאם מיט'ן פרינציפ פון פערטיידיגען די פוילישע אינטערעסען און שאפען אויסשליסליך פוילישע קאפיטאלען. האבענדיג א פערשטענדניש פאר דער נויטווענדיגקייט פון צוזאמענלעבען מיט אנדערע פעלקער שאפען מיר א פעלד פאר דעם פוילישען אינדוסטריעלען מארק, פאר'ן האנדעל און איבערהויפט פאר דעם פוילישען ארבייטס-מארק, כדי ווי גלייכע מיט גלייכע פארכזעצען די צוזאמענארבייט מיט אויסלענדישע מערק.

עס זענען אבער געווען סיטואציעס, ווען מיר האבען אפסערווירט אנ'אונבעגרינדעטע נערוועזיטעט געשפייזט דורך פלאטקעס, אויף וועלכע עס האט פאראזיטירט די ספעקולאציע. דער לעצטער דרוק אויף די איינשפארונגס-אינסטיטוציעס איז געווען א בולט'ער בעוויז דערפון. הגם די דאזיגע אינסטיטוציעס האבען שוין נישט איינמאל דאס בעוויזען, האבען זיי איצט ווידער געמוזט אויסהאלטען דעם עקזאמען פון זייער טיכטיגקייט און פארזיכטיגקייט ביים ווירטשאפטען מיט די קאפיטאלען, וואס זענען זיי אנפערטרויט געווארען און האבען נאכאמאל בעוויזען, אז זיי זענען פינאנציעל קרעפטיג און פעראנטווארטליך. געצרעכט זענען שטענדיג די יעניגע, וועלכע האבען צוטרוי צו דער קראפט און אויטאריטעט פון די מלוכה'שע איינריכטונגען און היטען אב רוהע און זעלבסטבעהערשונג.

ווען מיר רעדען וועגען שפארזאמקייט, מיינען מיר נישט נאטירליך אנ'א'בערגעטריבענע צוריקגעהאלטקייט און דאס אבזאגען זיך צו בעפרידיגען די דרינגענדע בעדערפענישען. פערקעהרט, שפארזאמקייט איז קלוג אויסצוגעבען, דאס איז א לעבענס-קלוגשאפט, וואס שאצט אב די געשעהענישען נישט פון שטאנדפונקט פון לויפענדען מאמענט, נאר מיט'ן געדאנק, אז יעדע שעה קען אונז אוועקשטעלען פאר א שווערער לאגע, אז נאך די טעג פון פרייד קענען קומען טעג פון נויט.

ארויסגעהענדיג פון דעם דאזיגען שטאנדפונקט פראפאגירען די שפארזאמקייטס-אינסטיטוציעס דעם גלויבען אין מארגען און זיי פערפלאנצען צוטרוי. מען מוז קאנסעקווענט בויען א גרויס און ווירטשאפטליך מעכטיג פוילען, די איינשפארונגען און די ברייטעסטע שיכטען פון די געזעלשאפטען דארפען דעריבער רוהיג ערפילען זייער שעפערישער ראל, צו וועלכער זיי זענען בעשטימט. לאזען מיר געדענקען, אז מיט זייער וואוקס וועט אויך שטייגען דער ווירטשאפטליכער און מאראלישער אויטאריטעט פון פוילען פיי כלפי פנים פיי כלפי חוץ. קליינע קאפיטאלען, וואס ווערען געבראכט אין א מאסען בעוועגונג און איינגעשפארט אין ראהמען פון פראדוקטיווער ארבייט, דאס איז די גאראנטיע פון א גוטער ווירטשאפט אין פוילען.

פיעל האבען מיר דורכגעמאכט אין די לעצטע יאהרען און פיעל וועלען מיר נאך מוזען זיך לערנען, אבער דער מאכט נישט קיין טעותים, ווער עס לערנט זיך. די פוילישע פינאנס-אינסטיטוציעס און פיעל אונטערנעהמונגען האבען שוין אויסגעצאהלט זייערע אויסלענדישע פערפליכטונגען און חיינט שטיצען זיי זיך כמעט אויסשליסליך אויף אינלענדישע קאפיטאלען. די עמיסיאנס-אינסטיטוציע האט בעדייטענד פערגרעסערט די גאלד-זאפאסען און די גלייכגעוויכט פון בודזשעט בעפעסטיגט די ווירטשאפט אויף סאלידע יסודות.

דער דאזיגער מצב בערעכטיגט אונז פולשטענדיג דערצו, אז מיר זאלען זיין אפטימיסטען, אז מיר זאלען פיהלען אויסדריקליך די ווערט פון די פוילישע כוחות, אז מיר זאלען האבען צוטרוי צו דער צוועקמעסיגקייט פון פוילישער ארגאניזאציע, פוילישע פינאנס אינסטיטוציעס און מיר זאלען זיין זיכער, אז נישט דער פעסימיזם, נאר דאס בעוואוסטזיין פון אייגענע קרעפטען איז דער הויפט-בעדינג פון צוטרוי און גלויבען אין דעם מארגען. מיר פייערן דעם היי-יעהריגען שפארזאמקייטס-טאג אין אונגעוועהנליכע אומשטענדען. זיי עפענען גייע פערספעקטיווען פאר דעם נאציאנאלען, קולטורעלען און ווירטשאפטליכען לעבען פון פוילען. עס האט זיך צוריקגעקעהרט קיין פוילען דאס עוראלטע ערד, וואס איז רייך אין נאטירליכע אוצרות און אינדוסטריען. עס האט זיך צוריקגעקעהרט צו זיין לאנד אנ'ארבייטסזאמע בעפעלקערונג, וואס איז אפפערווילינ ביז גאר. נאך יאהרען פון אונערשיטערליכען איינדויער פון דער פוילישער בעפעלקערונג אין שלעזיען האט זיך דאס פוילישע ערד פעראייניגט אין איין אייביגעס גאנצעס.

פוילען האט געגעבען דער וועלט א בעוויז פון פאלידארער און קאנסעקווענטער האנדלונג. עס איז נישט געגאנגען לאיבוד די ערפאהרונג פון די לעצטע 20 יאהר. מיר רעכענען און מיר קענען ווייטער רעכענען אויף זיך אליין. אונזער צוקונפט וועלען מיר בויען מיט אייגענער ארבייט און אנשטרענגונג. מיר ווילען נישט אויסטראכטען קיין שום נייעס, מיר נעהמען אן דעם אלטען אונערשיטערליכען אמת, אז די ענערגיע, אויסדויער זענען די פשוטסטע און טיפסטע אמת'ן. אין אונזער ארבייט לויכטען פאר אונז די ווערטער פון מיליטערישען הויפט-פיהרער מארשאל שמיגלי-רידז: „אהן דעם געדאנק וועגען דער צוקונפט קען זיך נישט ענטוויקלען קיין שום לעבען, קיין שום פאלק, קיין שום מלוכה".

פוילען טראכט וועגען דער צוקונפט.

פון מפקדות בית"ר

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז זונטאג, דעם 6 ד. ח. 8 א זייגער אין אווענד קומט פאר א ליטעראַרישער אווענד געווידמעט דעם דיכטער אורי צבי גרינבערג.

איינגאנג פריי.

פון „ברית החיל"

פרייטאג, דעם 4 טען ד.ח. פונקטליך 7.30 אין אווענד קומט פאר אין לאקאל פון בית"ר, אלעע 40, א פערזאמלונג פון אלע מיטגלידער פון „ברית החיל". אלע חברים ווערען אויפגעפאדערט צו קומען פונקטליך.

פון י. ס. ס. פ. „מכבי"

— דינסטאג, דעם 1 טען ד. ח. איז פארגעקומען די ערעפנונג פון אומזיסטען באקס-קורס. אינ'ם קורס נעהמען אנטייל א גרעסערע צאהל יוגענדליכע ווי אויך עלטערע באקסער.

— די פינג-פאנג סעקציע ביים מכבי פיהרט היי-יאהר אנ'אינטענסיווע טעטיגקייט. עס ווערען געמאכט צוגרייטונגען צו די פינג-פאנג-מייסטערשאפטען, וועלכע וועלען פארקומען די נעכסטע וואך.

— די מיטגלידער פון „מכבי" מוזען זיך דורכאויס פערזעהן מיט לעגיטימאציעס אהן וועלכע זיי וועלען נישט אריינגעלאזט ווערען אין לאקאל און אויך נישט בעקומען קיין הנחה בילעטען אויף די ספארט-אימפרעזען.

— די פערוואלטונג איז מודיע איהרע מיטגלידער, אז דעם „מכבי" איז געלונגען צו בעקומען הנחה בילעטען אין קאמעראל טעאטער. די בילעטען ערטיילט דער סעקרעטאריאט נאכ'ן פארשטעלען א „מכבי"-לעגיטימאציע.

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1918

איינס, דאנערשטאג הויבט זיך אן די מיליטערישע רעגיסטראציע פון מאנסליים, וואס האבען היי-יאהר געענדיגט 20 יאהר. אויסער זיי זענען מחויב זיך צו רעגיסטרירען די דאזיגע מאנסליים (ביז 60 יאהר), וועלכע האבען, צוליעב וואסערע נישט איז סיבה, ביז-איצט זיך נישט רעגיסטרירט.

די רעגיסטראציע קומט פאר אין אונאבהענגיגקייטס - בנין (פולאסקי 2) אין די שעה'ן פון 8 פריה ביז 2 מיטאג.

די דאזיגע, וואס קומען זיך רעגיסטרירען זענען מחויב מיטצונעמען: 1) א פאס, עווענטועל א מעטריקע אדער אנ'אויסצוג פון די מעלדונגס-ביכער, 2) שול-בעשייניגונג פון דער לעצטער קלאס אדער קורס, 3) א דאקומענט, וואס בעשטעטיגט זיין פראפעסיע (האנדווערקער-קארטע, געזעלען-ביכעל או"וו), 4) די בעשטעטיגונג פון דער פריהערדיגער רעגיסטראציע.

וועגען דער דאזיגער רעגיסטראציע און סדר זענען ארויסגעגעבען געווארען ספעציעלע אפישען.

נדבות פאר'ן יודישען שפיטאל

חיים לעווקאוויטש אנשטאט בלומען פאר דער כלה 10 זלאטעס אויפ'ן יודישען שפיטאל.

די הילפס-אקציע פאר די פליטים

שבת ארום 11 א זייגער פ יה זענען די היגע קהלה און דיר. פרו-ש׳צקי אלארמירט געווארען דורך דער קאטאוויצער קהלה וועגן מאסענוויזען ארויסשיקן פון פוילישע יודען פון דייטשלאנד.

אין צוזאמענהאנג דערמיט האט פרעזעס ה׳ ראזענבערג צוזאמענגערופן א דרינגענדע בעראטונג אויף 12 א זייגער מיטאג אין לאקאל פון סוחרים-און פאבריקאנטען פעראיין. די בערא-טונג, אין וועלכער ס׳האבען זיך בעטייליגט העכער דרייסיג פערזאן, האט בעשלאסען צו שיקען קיין קאטאוויץ א דעלעגאציע, אין די פערזאנען פון פרעזעס ראזענבערג און דר. הירשבערג, וועלכע זאלען אויפ׳ן ארט זיך בעקענען מיט׳ן מצב און ערטיילען די נויטיגע הילף.

אויף דער בעראטונג זענען גלייך דעקלארירט געווארען פערשידענע סו-מעס, וועלכע שטייגען אריבער 2.000 זלאטעס.

נאך דער דרינגענדער בעראטונג אין סוחרים און פאבריקאנטען-פעראיין וועגען דער לאגע פון די ארויסגעשיק-טע פוילישע בירגער פון דייטשלאנד איז דידעלעגאציע אין די פערזאנען פון ה״ה: קהלה פרעזעס יעקב ראזענבערג דר. ה רשבערג, יעקב ראזינער און ה. שפאלטען שבת אין אווענר אבגעפא-רען קיין קאטאוויץ.

אין דער דארטיגער קהלה זענען געזעצן פערזאמעלט אין א דערדריקטער שטימונג א פאר טויזענד פליטים, וועל-כע זענען גלייך פון דער גאס, אדער קינדער — גלייך פון די שולען, אבגע-שיקט געווארען צו דער גרינצער גרע-נ׳ץ. פון דארט האט זיי די פוילישע מלוכה מאכט קאנצענטרירט אין לאגערן אין נאכ׳ן פערזארגען מיט בחנמ׳דיגע בילעטען, זיי אבגעשיקט אין די דאזיגע ערטער, וואו די פליטים האבען קרובים.

פון דער דייטשער זייט האט זיך מיט די פעריאגטע פעראינטערעסירט די קהלה אין בויטען און פון דער פוילישער זייט — די קהלה אין קאטא-וויץ.

אויסער די דאזיגע אנגעמאלדענע אין דער קאטאוויצער קהלה, זענען אויך פיעל פאמיליעס אריינגעזעצט גע-ווארען גלייך אין די באהן-וואגאנען און זיי זענען אבגעפאהרען אין די שטעדט, וואו זיי רעכנען צו געפינען א געוויסע הילף ביי זייערע קרובים.

די הילפס אקציע פאר די יודישע פליטים פוילישע בירגער, ווערט ביי אונז אין שטאדט געפיהרט דורך דער קהלה.

ביז איצט האבען זיך אין דער קהלה פערערגיסטרירט העכער הונדערט פער-זאן, וועלכע זענען געווארען איינקווארטירט אין עטליכע זאלען פון יודישען שפיטאל, האטעלען ווי אויך אין פרי-וואט-וואוינונגען.

עס ווערט זיי אויך געגעבען מעדי-ציניש און יורידישע הילף.

אין דער קהלה קאנצעלאריע ארבעי-טען א גרופע מאטוזשיסטען, וועלכע ערלעדיגען אלע נויטיגע אנווייזונגען פאר די פליטים.

לייַדער מוז מען דא פעסטשטעלען. אז נאר א קליינע גרופע יודישע כלל-טהוער האבען פערשטאנען זייער אויפ-גאבע און זיך פעראינטערעסירט מיט׳ן שרעקליכען גודל פון אונזערע אומגליק-ליכע ברידער און שוועסטער, וועלכע זענען פערטריבען געווארען פון זייערע וואוין ערטער, דאגעגען די גרעסטע טייל פון אונזער יודישער געזעלשאפט איז דערוויַיל געבליבען גלייכגילטיג.

הילף איז נויטיג אין א גרעסערן מאסשטאב, ווייל — ווי דער פליטים-קאמיטעט ווערט אינפארמירט — דארף אין די נאהנטסטע טעג אנקומען נאך א גרעסערע גרופע פליטים פון זבאנ-שין.

עס וואלט געווען א היאבל-שרייענדע עולה, ווען אונזערע טשענסטאכאווער יודען זאלען נישט מיט דער ברייטער האנד אונטערשטיצען זייערע ברידער אין דער גרויסער עת צ׳ה.

די קהלה טהוט אלץ כדי צו לינדערן די נויט פון די פליטים. עס נויטיגט זיך אבער די אונטערשטיצונג פון דער גאנצער יודישער געזעלשאפט אין אונזער שטאדט.

העלפט די פליטים!

די לאגע פון די טויזענדער פליטים, פוילישע בירגער, איז א קאטא-סטראפאלע. אין פויזען, קאטאוויץ, ווארשא און אין אנדערע שטעדט אין פוילען, דערונטער אויך אין טשענסטאכאוו, וואלגערן זיך ארום אין א פער-צווייפעלטער לאגע די נעכטיגע וואוילהאבענדע מענשען.

די טשענסטאכאווער יודישע קהלה ווערט כסדר אלארמירט וועגען שיקען פראדוקטען קליידער און וועש.

ביי אונז אין טשענסטאכאוו האט דער פליטים קאמיטעט ארגאניזירט א הילפס אקציע, סיי פאר די עטליכע הונדערט פליטים, וואס געפונען זיך אין טשענסטאכאוו און אויך מוז מען צו הילף קומען די פליטים אין אנדערע שטעדט אין פוילען.

יודען! ווייזט ארויס אין דעם שווערען מאמענט אייער מיטגעפיהל צו אייערע אומגליקליכע ברידער און שוועסטער! ברענגט אין לאקאל פון דער קהלה קליידער, וועש, עסענווארג אזוו.

אויב ס׳וועלען צו אייך קומען פארלעך, נעמט זיי אויף בסבר פנים יפות.

עס איז אונזער פליכט אלס מענשען און אלס יודען צו העלפען די אומגליקליכע פליטים.

דער קאמיטעט צו העלפען די פליטים ביי דער קהלה.

פון דער זיצונג פון שטאדט-ראט

פערגאנגענעם דאנערשטאג אין אווענד איז פארגעקומען א זיצונג פון שטאדט-ראט אונטער׳ן פארזיץ פון פרעזידענט י. שטשאדראווסקי. די דאזיגע זיצונג איז געווען געווידמעט א רייהע לויפענדע ענינים פון דער שטאדטישער ווירטשאפט.

אין אלגעמיין איז די זיצונג נישט געווען אינטערעסאנט, נאר דער צוגאב-פונקט צום טאג-ארדנונג — דער ענין פון שטאדטישען שעכט-הויז האט ארויס-גערופען א געוויסע פעראינטערעסירונג. דער פרעזידענט האט מיטגעטיילט דעם ראט, אז צוליב דעם קורצען טערמין פון דער גילטיגקייט פונ׳ם אבמאך מיט דעם איצטיגען קאנצעסיאנער פון שעכט הויז, איז געשאפען געווארען א ספע-ציעלע קאמיסיע, וועלכע בעשטעהט פון לאווניק שפירא, אדוו. באגאבאוויטש און נאטשעלניק ריביצקי, וואס וועט אין נאמען פון דער שטאדט פערוואל-טונג פיהרען די אונטערהאנדלונגען מיט

דער געזעלשאפט, וואס בעזיצט די ביז יעצטיגע קאנצעסיע אויפ׳ן שחט-הויז אין טשענסטאכאוו. די אונטער-האנדלונגען זענען געפיהרט געווארען אין דער ריכטונג, אז די שטאדט-פער-וואלטונג זאל האבען פון שעכט-הויז א גרעסערע הכנסה און אויסער דעם זאלען ביים שעכט-הויז אויסגעבויט ווערען א קיהל-האלע און אנדערע איינריכטונגען. די קאמיסיע האט אויס-געארבייט צוויי פראיעקטען פון אבמאך: איינער — וועגען ערטיילען א קאנצע-סיע און דער צווייטער — אנ׳אבמאך, לויט וועלכען די שטאדט פערוואלטונג זאל בעזיצען 51 פראצ. אקציעס און דער קאנצעסיאנער — 49 פראצענט, דערביי זאל דער לעצטער געבען אויף זיין חלק 1.000.000 זל.

די שטארט פערוואלטונג שלאגט פאר, כדי ביידע פראיעקטען געגוי צו בע-טראכטען איבערצוגעבען צו דער פי-נאנץ בורזשעט-קאמיסיע ביים אנטייל פון די פארזיצערס פון די ראטמענער-קלובען, וואס ס׳ווערט איינשטימיג אקצעפטירט.

נאכדעם ווי ראטמאן קריגער איז אויסגעוועהלט געווארען אלס מיטגליד פון ראט פון וואיעוואדישען צווישען-שטאדטישען פערבאנד פאר די ענינים פון עפענטליכען שוץ און געזונדהייט, איז בעשלאסען געווארען צו שענקען די הלוואות פון די שטאדטישע אנגע-שטעלטע, וואס זענען זיי ערטיילט גע-ווארען אלס חזרה פון ספעציעלען שטייער פון די לויהנען און דעם דא-זיגען שטייער אויפ׳ן יאהר 1938-39 נישט צו נעמען.

דאן זענען נאך פעסטגעשטעלט גע-ווארען די נאמען ביים צוטרעטען צו א נייע בוי, די הויך פונ׳ם שטייער פון שאסען און וועגען, ווי אויך וועגן קויפען און טוישען געוויסע שטחים ערד.

ביי די פרייע פארשלאגען האט די ענדעקישע פראקציע אריינגעטראגען אנ׳אינטערפעלאציע, אין וועלכער זיי פרעגען אן, צי די שטאדט פערוואלטונג האט א קאנטראל איבער דער ווירט-שאפט פון די פייערלעשער.

אין המשך פון די פרייע פארשלאגען האבען מאנכע ראטמענער פארגעשטעלט די נויטוועגדיגקייט פון ברענגען צו ארדנונג א רייהע גאסען: מאלא, סטרא-זשאצקא, קעדזשינסקא א.אז.וו.

דערמיט איז די זיצונג געשלאסען געווארען.

ווער ווייס וועגן פישל פעפער?

אדוו. מאריאן האסענפעלד איז — אויפ׳ן גרונד פון דער קעלצער וואיע-וואודשאפט צום היגען געריכט — בע-שטימט געווארען אלס פערטיידיגער פון אמט אין דער דער פראגע פון צוגעה-מען די פוילישע בירגערשאפט פון א געוויסען פישל פעפער, דער זוהן פון יחיאל און גיסל געבוירען דעם 4-טען מערץ 1909 אין לאדז, וועלכער האט לעצטענס געוואוינט אין פראנקרייך און זיין יעצטיג וואוינארט איז אומבעקאנט. פעפער האט אין יאהר 1931 געוואוינט אין טשענסטאכאוו און ווער עס קען זיין אדרעס אדער זיינע קרובים ווערט געבעטען צו מעלדען אין דער קאנצע-לאריע פון אדוו. האסענפעלד, אלעע 32.

שטרייקען אין די היגע פאבריקען

די לעצטע טעג זענען אויסגעבראָ-כען שטרייקען אין פאלגענדע אינדוס-טריע אונטערנעהמונגען: ברידער שפו-לעהיטש (ווילסאנא 20), צעלולאיד-פאבריק הײמאן (ווארשאווער 21) און שפיגעל פאבריק פערענס (גאריבאלדי 17). עס שטרייקען אנ׳ערך 40 ארבייטער, וועלכע פערלאנגען א לויהן-הוספה און א קאלעקטיווען אבמאך.

א ניי קינא „באלטיק"

אויפ׳ן ארט פון געשלאסענעם קינא „אטלאנטיק", וואס איז מיט עטליכע וואכען צוריק ליקווידירט געווארען, ווערט געעפענט אין עטליכע טעג ארום א ניי קינא א.נ. „באלטיק".

דער אייגענטימער פון קינא ה׳ הארפלינסקי האט אויסרעמאנטירט דעם לאקאל און איהם פערוואנדעלט אין אַ ערשטקלאסיגען קינא טעאטער. אויך די אפאראטור איז פון די געצעהלטע אין פוילען.

ווי מען אינפארמירט אונז, גרייט זיך די דירעקציע פון קינא „באלטיק" ארויסצוברענגען ערשטקלאסיגע בילדער, ווי אויך א רייהע יודישע פילמען.

דער זאל איז הערליך דעקארירט און מאכט אנ׳אויסערגעוועהנליך עסטע-טישען איינדרוק, אזוי, דאס עס איז מעהר ווי זיכער, אז דאס טשענסטאכא-ווער פובליקום וועט גערן בעזוכען דאס קינא „באלטיק", וואו די אפארא-טור איז א גוטע און אויך די בילדער וועלען זיין ערשטקלאסיגע.

דאס באהן-ביורא איבערגעטראגען

דאס ביורא פון דער 2 טער האנ-דעלס פערקעהר אבטיילונג אויף אלעע וואלנאשטשי 20, איז צוליעב דינסט-אנגעלעגענהייטען איבערגעטראגען גע-ווארען איצ׳ם בנין אויף ביענאנסקי-גאס (יער אטאליגער בנין פון דער ווערבי-קעלצער באהן).

פונאנדערגעשיקט די וואהל-צעטלען אין קאפערטען

די קרייז וואהל-קאמיסיע האט שוין פונאנדערגעשיקט צו אלע אבוואדאחע קאמיסיעס אין שטאדט און אין דארף די נויטיגע וואהל צעטלען און קאפער-טען. פראפארציאנעל צו דער צאהל וואהל בערעכטיגטע זענען פונאנדערגע-שיקט געווארען 163 טויזענד צעטלען.

מיט׳ן דערנעהנטערן זיך פונ׳ם טאג פון די וואהלען, זעהט מען אויף די מויערען פון שטאדט אלץ מעהר אפי-שען און וואהל פלאקאטען, וואס רופען צו בעטייליגען זיך אין די וו הלען דעם 6 ד. ח. אין עטליכע פונקטען פון דער שטאדט זענען ארויסגעהאנגען געווארען געהעריגע פ אפאגאנדע-טראנספארענטען.

פויס-שפרונג פון א 13-יעהריג יונגעל

אויף דער באהן-ליניע נעבען דארף רודניק איז דערהרגעט געווארען דורך א דורכפאהרענדען שנעל צוג פון ווארשע — דער 13 יעהריגער יאן ביש, וועלכער איז אראבגעשפרונגען פון א לאסט-צוג, ניט בעמערקנדיג דעם אנקומענדען שנעל צוג.

KINO „EDEN".

נייער פוילישער פילם!
לויט דער מיטרייסענדער ראמאנטישער ערצעהלונג פון
מאריא ראדזיעוויטשובנא
FLORIAN
אין די הויפט-ראלען:
סט. אנגעל-ענגלובנא, העלענא גראסובנא, יונאשא-סטעמפאווסקי, ווענגזשין א. א.
בילעטען פון 80 גראשען.

Kino „LUNA"

ריהרענדע קרעאציע פון מייסטער
יונאשא סטעמפאווסקי
PROFESOR WILCZUR
המשך פון „זנאכאר"
נעניאלע רעזשי פון מ. וואשינסקי.
אין די הויפט-ראלען: בארשטשעווסקא, טשוויקלינסקא, ווענגזשין, זאכא-רעוויטש א. א.
א האלבער זאל 80, די איבריגע און באלקאן 1.09 זל.

פארבערריי
און כעמישע וועשעריי
„BENETA"
פאבריק און קאנטאר: ב. יאסעלעוויטשא 11
פיליע 2-טע אלעע 16 (הויז פון ה׳ אימיך)
10 גר. מענער-קראגענס ווערען ווייטער געוואשען מיט דויערהאפטען שפיגעל-גלאנץ צום פרייז
ספעציאליטעט:
1) אויפפרישען (פארבען) לעדערנע קורטקעס, 2) פארבען לויט מוסטערן, 3) דעטאשירען (ארויסנעמען פלעקען אהן וואשען אויפ׳ן ארט), 4) כעמישרייניגען און פאסאנירען קאפעלושן.
די ארבייט ווערט אויסגעפיהרט אונטער דער לייטונג פון אנ׳אבסאלווענט פון דער כעמישער אינדוסטריע-שולע אין ווארשא מיט לאנגיעהריגער פראקטיק

Red. B, Bocian Wyd. B. Bocian i S-ka Druk. B, Bocian, Aleje 6